

Univerzita Palackého v Olomouci

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Bakalářská práce

**REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE  
ZÁPADNÍ ASIE – SOUBOR VÝUKOVÝCH  
MATERIÁLŮ PRO ZŠ**

Vypracovala: Tereza Kovářová

Vedoucí práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.

Olomouc 2024

## **Bibliografický záznam**

**Autor (osobní číslo):** Tereza Kovářová (R21793)

**Studijní program:** Geografie pro vzdělávání (maior) / Matematika pro vzdělávání (minor)

**Název práce:** Regionální geografie Západní Asie – soubor výukových materiálů pro ZŠ

**Title of thesis:** Regional geography of West Asia – a set of teaching materials for primary schools

**Vedoucí práce:** RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.

**Rozsah práce:** 44 stran, 6 příloh

**Abstrakt:** Hlavním cílem práce je vytvoření pěti pracovních listů pro výuku tématu Západní Asie. V teoretické části jsou objasněné pojmy a postupy spojené s tvorbou pracovních listů, vytyčení učebních úloh a seznámení s několika taxonomiemi výukových cílů. Dále se práce zabývá typy učebních úloh ve vybraných pěti učebnicích a pěti pracovních sešitech na téma regionální geografie Západní Asie a tematický celek regionální geografie Asie (s výjimkou textů věnovaných jednotlivým dílčím regionům a státům). Tyto úlohy dále řadí do úrovní podle revidované Bloomovy taxonomie. Z teoretické části vychází praktická část, tvorba vlastních pracovních listů, které byly ověřeny ve výuce v 7. třídě ZŠ ve Valašské Bystřici.

**Klíčová slova:** učební úlohy, pracovní listy, učebnice, pracovní sešity, Západní Asie, taxonomie učebních úloh, Bloomova taxonomie, analýza učebnic, analýza pracovních sešitů

**Abstract:** The main objective of the work is to create five worksheets for teaching the topic of West Asia. The theoretical part explains the concepts and procedures associated with the creation of the worksheets, outlines the learning tasks and introduces several taxonomies of learning objectives. Next, the thesis examines the types of learning tasks in five selected textbooks and five workbooks on the topic of regional geography of West Asia and the thematic unit of regional geography of Asia (with the exception of texts devoted to individual sub-regions and countries). It further classifies these assignments into levels according to Bloom's revised taxonomy. The theoretical part is based on the practical part, the creation of own worksheets, which have been tested in the 7th grade of primary school in Valašská Bystřice.

**Keywords:** learning exercises, work sheets, textbooks, workbooks, West Asia, taxonomy of learning exercises, Bloom's taxonomy, textbook analysis, workbook analysis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím literatury a zdrojů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Olomouci dne 21. 04. 2024

Tereza Kovářová

## **Poděkování**

V první řadě bych chtěla poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce RNDr. Miloši Fňukalovi, Ph.D. za pomoc, cenné rady, náměty a inspiraci.

Dále děkuji své rodině a blízkým za podporu nejen při psaní bakalářské práce, ale i během mého celého studia.

# UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2022/2023

## ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Tereza KOVÁŘOVÁ  
Osobní číslo: R21793  
Studijní program: B0114A330002 Geografie pro vzdělávání  
Téma práce: Regionální geografie Západní Asie – soubor výukových materiálů pro ZŠ  
Zadávající katedra: Katedra geografie

### Zásady pro vypracování

Cílem bakalářské práce je vytvoření souboru výukových materiálů (pracovních listů, testů, motivačních textů, interaktivních prezentací apod.) pro výuku regionální geografie Západní Asie na základních školách. Součástí práce bude analýza výukových materiálů dostupných na českém trhu a také kapitola zabývající se optimální podobou učebnic a dalších výukových prostředků. V této kapitole se autorka zaměří na zásady tvorby pracovních listů a pracovních sešitů.

Rozsah pracovní zprávy: 5 000 – 8 000 slov  
Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání  
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam doporučené literatury:

V práci budou použity:

1. Učebnice regionální geografie Asie s doložkou MŠMT
2. Odborné články a publikace věnované zásadám tvorby učebnic a pracovních listů
3. České kurikulární dokumenty
4. Populárně naučná literatura věnovaná problematice regionální geografie Západní Asie

Soupis vhodné literatury bude upřesněn v rámci předmětu Bakalářská práce z geografie 1.

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.  
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: 28. března 2023  
Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2024

L.S.

---

doc. RNDr. Martin Kubala, Ph.D.  
děkan

---

doc. Mgr. Pavel Klapka, Ph.D.  
vedoucí katedry

V Olomouci dne 28. března 2023

## Obsah

1. Úvod.....	8
2. Cíle práce .....	9
3. Učební úlohy .....	10
3.1 Uvedení do problematiky .....	10
3.2 Základní charakteristiky učebních úloh .....	11
4. Taxonomie učebních úloh .....	12
4.1 Bloomova taxonomie .....	12
4.2 Revidovaná verze Bloomovy taxonomie .....	13
4.3 Taxonomie učebních úloh podle D. Tollingerové.....	14
5. Pracovní listy.....	17
5.1 Klasifikace materiálních didaktických prostředků.....	17
5.2 Význam pracovního listu .....	18
5.3 Tvorba pracovního listu .....	19
5.3.1 Obecné zásady.....	19
5.3.2 Postup při tvorbě pracovního listu: .....	19
6. Analýza typů učebních úloh vybraných učebnic a pracovních sešitů .....	20
7. Vytvořené pracovní listy .....	25
7.1 Pracovní list č. 1 .....	26
7.2 Pracovní list č. 2.....	28
7.3 Pracovní list č. 3 .....	30
7.4 Pracovní list č. 4.....	32
7.5 Pracovní list č. 5.....	34
8. Hodnocení vytvořených pracovních listů.....	36
8.1 Vyhodnocení žákovských odpovědí v pracovních listech .....	36
8.2 Poznatky k úpravám úloh.....	39
9. Závěr .....	40
10. Summary .....	41
11. Seznam použité literatury a zdrojů.....	42
11.1 Seznam literatury .....	42
11.2 Seznam zdrojů obrázků v pracovních listech.....	43

Přílohy

# 1. Úvod

Západní Asie je oblastí, která má významný dopad na celosvětovou geopolitiku, ekonomiku a společenský vývoj. Proto je její výuka důležitá, avšak na základních školách je stejně jako pro ostatní regiony jen omezený prostor pro probrání regionální geografie, navíc RVP ZV stanoví očekávané výstupy regionální geografie poněkud nekonkrétně. Učitelé jsou tak nuceni i kvůli omezenému času pečlivě vybírat obsah učiva tak, aby žáci získali ve stručné, ale nezkrácené podobě základní povědomí o Západní Asii a její roli ve světě.

Důvodem k napsání této práce byla snaha vytvořit něco praktického, autorka chtěla vytvořit upotřebitelný a praktický soubor pracovních listů, který mohou využívat učitelé geografie na základních školách či nižších ročnících víceletých gymnáziích k výuce Západní Asie. Soubor pracovních listů v této práci bude vytvářen s ohledem na potřeby a možnosti žáků konkrétní 7. třídy na Základní škole ve Valašské Bystřici. Další motivací autorky byl zájem o tuto oblast, protože jak už bylo uvedeno, oblast je významná z více hledisek. Západní Asie má bohaté zdroje energie, jako je ropa a zemní plyn, proto má značný vliv na světovou ekonomiku. Tato oblast má také kulturní a historické bohatství, na jejím území leží mnoho kulturních, historických a náboženských památek, které mají významný vliv na celosvětové dějiny a kulturu. Region je spojen s významnými civilizacemi jako Mezopotámie, Perská říše nebo Byzantská říše. Její strategická poloha mezi Evropou, Afrikou a Asií jí dává klíčovou roli v mezinárodních vztazích a obchodních tocích.

Cílem práce je vytvoření pěti pracovních listů týkajících se tématu Západní Asie. Pomocí analýzy vybraných učebnic a pracovních sešitů zeměpisu bude zjištěno, jaké typy úloh se v učebnicích a pracovních sešitech vyskytují v tematickém celku regionální geografie Asie (s výjimkou textů věnovaných jednotlivým dílčím regionům a státům) a v tematickém celku regionální geografie Západní Asie. Tato analýza bude také sloužit jako inspirace pro tvorbu vlastních pracovních listů.



## 2. Cíle práce

Bakalářská práce bude mít tři části, z nichž každá bude naplňovat specifický dílčí cíl. Cílem první části bakalářské práce je rekapitulace základních pravidel a požadavků, které mají obecně po formální i obsahové stránce splňovat pracovní listy. Cíle by mělo být dosaženo představením učebních úloh včetně jejich základních charakteristik a taxonomií. Práce se omezí jen na základní a nejnámější taxonomie, mezi které patří: Bloomova taxonomie, revidovaná Bloomova taxonomie a taxonomie učebních úloh podle D. Tollingerové z roku 1970. Následně budou charakterizovány pracovní listy, bude provedena klasifikace materiálních didaktických prostředků a popsán význam a proces tvorby pracovního listu. Podkapitola o tvorbě pracovního listu uvede obecné zásady, postup při tvorbě pracovního listu a nejčastější chyby při tvorbě pracovního listu.

Dalším cílem této práce je zkoumání typů učebních úloh ve vybraných pěti učebnicích a pěti pracovních sešitech zeměpisu od pěti různých českých nakladatelství v tematickém celku regionální geografie Asie (s výjimkou textů věnovaných jednotlivým dílčím regionům a státům) a v tematickém celku regionální geografie Západní Asie. Učební úlohy jsou dále řazeny do úrovní podle revidované Bloomovy taxonomie. Pomocí této analýzy bude zjištěno, jaké typy úloh převládají v učebnicích a pracovních sešitech v těchto dvou tematických celcích. Tato analýza bude také sloužit jako inspirace pro tvorbu vlastních pracovních listů.

Hlavním cílem praktické části této práce je vytvoření souboru pěti pracovních listů pro výuku tématu regionální geografie Západní Asie na základních školách, popřípadě nižších ročnících víceletých gymnáziích. Vytvořené pracovní listy by měly poskytovat efektivní podporu při výuce či sloužit k zopakování daného učiva. Pracovní listy v této práci jsou tvořeny pro konkrétní 7. třídu na Základní škole ve Valašské Bystřici. Protože autorka této práce absolvovala následové i asistentské praxe na této škole, bude soubor pracovních listů otestován ve výuce právě na ZŠ ve Valašské Bystřici. Vytvořené pracovní listy tedy vyplní žáci 7. třídy této školy po probrání tématu Západní Asie. Výsledkem testování ve výuce bude především provedení analýzy chyb a identifikace nepřiměřeně obtížných, nejasně nebo nekonkrétně formulovaných či nejednoznačných otázek a úkolů. Na základě této analýzy bude případně provedena finální úprava pracovních listů.

## 3. Učební úlohy

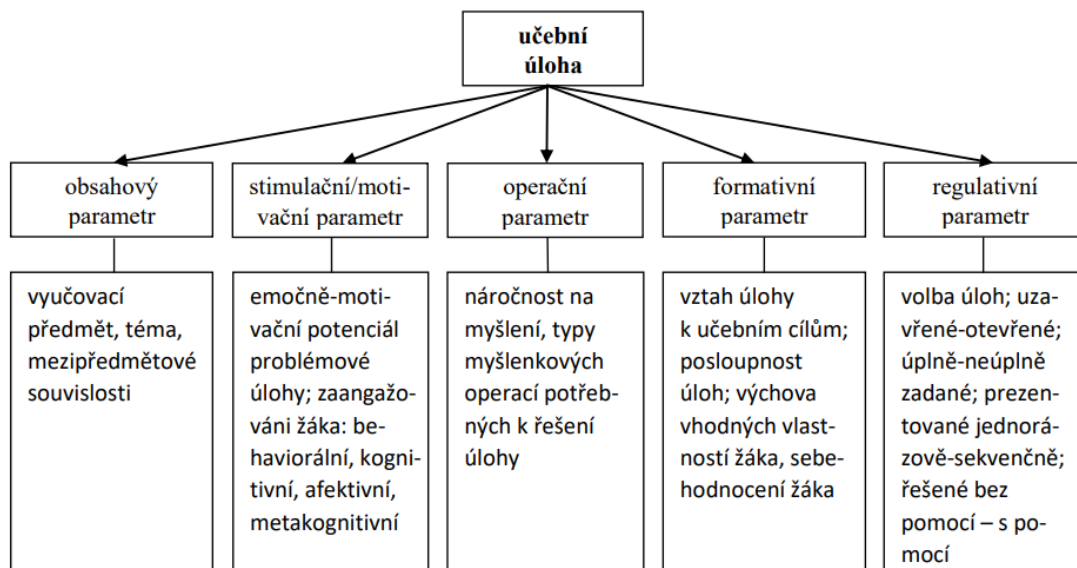
### 3.1 Uvedení do problematiky

Jedním z nejdůležitějších nástrojů řízení učení a motivací žáků k aktivitě jsou učební úlohy. Jejich další funkcí je ověřování plnění daných výukových cílů. Mezi učební úlohy se řadí veškerá učební zadání, která každý učitel pravidelně využívá. Většina učitelů je přesvědčená o tom, že dovedou tvořit vhodné učební úlohy přímo ve vyučování. Avšak v praxi se můžeme přesvědčit o opaku. Učitelé velmi často u tvoření učebních úloh využívají nevhodné formulace, jako je užití uzavřených otázek uvozených tázacími zájmeny (například co, jak, kdy, kde a další), žáci pak na takové otázky odpovídají krátkými větami či jednoslovně. Dalším problémem může být příliš obecné zadání úlohy, proto se klade velký důraz na správnou formulaci úloh (Kalhous, Obst a kol., 2002, s. 328). Z pohledu obecné didaktiky, oborových didaktik, pedagogiky, pedagogické psychologie a dalších oborů jsou učební úlohy často probírány, protože ve všech výukových předmětech tvoří důležitou část pedagogické komunikace. Podle Řezníčkové a Matějčka neexistuje jednotná definice a vymezení, ale přesto v některých můžeme najít společný průnik. Většinou jsou učební úlohy podnětem motivace žáků k určitým činnostem, umožňují učitelům navázat kontakt se žáky, probudit v nich zájem o probírané učivo, ale také ovlivňují průběh, kvalitu, formu, organizaci a výsledky výuky (Řezníčková, Matějček, 2014, s. 5).

Učební úlohy definuje Zdeněk Kalhous, podle Drahomíry Holoušové: *„jako širokou škálu všech učebních zadání, a to od nejjednodušších úkolů, vyžadující pouhou pamětní reprodukci poznatků, až po složité úkoly, vyžadující tvořivé myšlení“* (Kalhous, Obst a kol., 2002, s. 329). Učební úlohy by měly vycházet z výukového cíle, podřizovat se mu a na závěr by měly podat zpětnou vazbu učitelů i žákům k ověření splnění příslušného výukového cíle (Kalhous, Obst a kol., 2002, s. 329).

### 3.2 Základní charakteristiky učebních úloh

Úlohy nabízejí různorodost ve vzdělávání geografie svým cílem, obsahem a formou, přesto každá z úloh sdílí určité společné charakteristiky, které hrají roli při posuzování jejich kvality. Řezníčková a Matějček uvádí Mareše (2013), který vymezuje parametr formativní, operační, obsahový, stimulační, motivační a regulativní (Řezníčková, Matějček, 2014, s. 7).



Obr. 1 Parametry učební úlohy (Mareš, 2013, s. 366)

Jedním z hlavních poslání učebních úloh je **formativní parametr**, jehož pomocí je utvářena osobnost žáků, například jejich pečlivost, trpělivost, soustředěnost, systematickosti a další. Při výuce geografie se klade důraz především na rozvoj poznatků, metody učení a kritického myšlení. Učební úlohy směřují nejen k osvojování geografických znalostí a dovedností žáků, ale i k dosažení určitých návyků, postojů a hodnot. Formativní parametr vede k naplnění cílů celého předmětu, nikoliv jedné vyučovací hodiny. Kvalita tohoto parametru závisí na kvalitě konkrétních úloh i kvalitě jejich vztahů to je návaznost a odlišná náročnost různých učebních úloh (Řezníčková, Matějček, 2014, s. 7).

**Operační parametr** prezentuje procesuální stránku učebních úloh. Každá z nich má odlišné zadání a do jisté míry určuje činnosti, které by měl žák použít k jejímu vyřešení (Řezníčková, Matějček, 2014, s. 7).

Podle Řezníčkové a Matějčka (2014, s. 7–8) můžeme **obsahový parametr** vymezit dvěma způsoby. Nejprve ho představuje tematické zaměření úlohy, jde o charakteristiku, kterou se úlohy třídí a pojmenovávají ve školní praxi. Zařadit konkrétní úlohy do vyšších tematických celků není vždy jednoduché, protože tematické celky ze sociální, fyzické a regionální geografie se navzájem prolínají. Druhý pohled obsahové stránky užívá obecněji definované kategorie znalostí, cílem je zjištění, zda úloha vychází z místopisných názvů a faktů. Tento pohled vystupuje z revidované Bloomovy taxonomie.

Dalším parametrem učební úlohy je **stimulační/motivační parametr**. Dle Mareše, jestliže žáka neupoutá učební úloha, která funguje jen jako prostředek vnějšího nátlaku na jeho aktivitu, jde o stimulační parametr. Pokud úloha vzbudila vnitřní zájem žáka, parametr je označován jako motivační. Ze studií vyplývá, že žáci dokáží lépe pracovat s autentickými úlohami než s úlohami s abstraktními tématy (Mareš, 2013, s. 367).

Posledním je **parametr regulativní**, který zkoumá způsob zadání úlohy. Může jít o otevřené nebo uzavřené úlohy, je rozdíl zda žák odpovídá z nabídky možností nebo odpovědi musí sám vymýšlet. Častým problémem jsou široce položené otázky typu „charakterizuj“ nebo „napíšte všechno, co víte“. Mareš dále vyčlenil další čtyři způsoby zadávání úloh:

- Žák si sám vybere úlohy ze zadané nabídky, nebo jsou žákovi úlohy vybrány učitelem či počítačovým programem.
- Žák dostane úlohy buď zcela vymezené, kde má vše potřebné v zadání, nebo částečně vymezené, kde má více možností pro vlastní aktivitu.
- Žákovi je předloženo kompletní, neměnné zadání, anebo je úloha žákovi postupně přizpůsobena, podle jeho schopností.
- Žák řeší úlohu sám bez jakékoli pomoci, anebo používá příslušné zdroje informací.

Dalšími podmínkami, které ovlivňují a regulují žákovu aktivitu při řešení úloh, je počet zadaných úloh, čas stanovený k vypracování úloh, tempo zadávání úloh, zpětná vazba učitele na odpovědi žáků a jiné (Řezníčková, Matějček, 2014, s. 9–10).

## 4. Taxonomie učebních úloh

### 4.1 Bloomova taxonomie

Bloomova taxonomie patří k nejvíce citovaným taxonomiím vzdělávacích cílů, jež vznikla roku 1956. V této taxonomii jsou cíle řazeny do šesti hierarchicky uspořádaných kategorií: znalost, porozumění, aplikace, analýza, syntéza a hodnocení. Jednotlivé kategorie jsou členěny od nejjednodušších po nejsložitější (Řezníčková, Matějček, 2014, s. 19–20). Uspořádání výukových cílů mělo významnou roli nejen v minulosti, ale i dnes, protože je důležitým nástrojem pro práci učitelů. Vzniká z pedagogických a psychologických požadavků na záměrně řízenou kognitivní činnost žáků ve vyučovací hodině. Je přísně logicky uspořádaná, ale neklasifikuje učivo, nevěnuje se jednotlivým fázím vyučovacího procesu ani vyučovacím metodám a činnostmi učitele. Slouží k logickému propojení učiva a činností žáků, ale také pomáhá zajistit zpětnou vazbu učitelů o tom, na jaké úrovni jsou jednotliví žáci (Kalhous, Obst a kol., 2002, s. 279).

Již zmíněných šest kategorií je dále rozděleno na subkategorie, první ještě do subkategorií nižšího řádu. Hierarchické uspořádání cílových kategorií vychází z hypotézy, že: „*k dosažení vyšší cílové kategorie je nezbytné důkladné zvládnutí příslušného učiva na nižší úrovni osvojení, např. k porozumění určitému učivu je nutno jeho zapamatování (1. kategorie), k aplikaci*

(3. kategorie) je nutno porozumění (2. kategorie)“ (Kalhous, Obst a kol., 2002, s. 280). Avšak následující výzkumy, jak ukazují P. Byčkovský, J. Kotásek a E. Mazák (1981) zcela neprokázaly původní hypotézu, protože hierarchický vztah platí mezi prvními třemi kategoriemi a poslední tři kategorie nejsou na prvních třech příliš závislé. Následně charakterizujeme jednotlivé kategorie ve vztahu k praktické činnosti učitele a žáků, jak je uvádí Kalhous, Obst a kol. (2002, s. 280–281).

1. Na úrovni **znalosti** se od žáka očekává jen vybavení informací a poznatků a jejich reprodukce, avšak ne přímé užití. Pro tuto kategorii jsou typické aktivní slovesa typu: *definovat, opakovat, pojmenovat, napsat, přiřadit, popsat, doplnit, reprodukovat, seřadit, vysvětlit* aj.

2. U kategorie **porozumění** žák prokazuje porozumění a schopnost užití vědomostí. Charakteristická slovesa: *vysvětlit, dokázat, odhadnout, objasnit, vypočítat, uvést příklad, opravit, zkontrolovat* apod.

3. Při **aplikaci** dochází k použití získaných informací v nových situacích. Aktivitu žáka na úrovni aplikace typicky vyjadřují slovesa: *diskutovat, aplikovat, navrhnout, použít, řešit, uspořádat, prokázat, interpretovat údaje a vztahy* a další.

4. U **analýzy** jde o schopnost žáků najít souvislost mezi jednotlivými myšlenkami, celkové uspořádání informací obsažených ve sdělení, schopnost žáka rozlišit fakta od hypotéz a významné údaje od méně významných či nevýznamných. Typická slovesa: *analyzovat, rozhodnout, rozdělit, rozlišit, provést rozbor* apod.

5. **Syntéza** vyjadřuje schopnost žáka sestavovat prvky a části v celek, kombinací jednotlivých prvků a částí se tvoří struktura, jež dříve neexistovala. U této kategorie je také důležité dokázat vyhledávat prvky z odlišných pramenů a poté je použít v nových situacích. Charakteristická slovesa: *klasifikovat, navrhnout, kombinovat, kategorizovat, shrnout, napsat sdělení* aj.

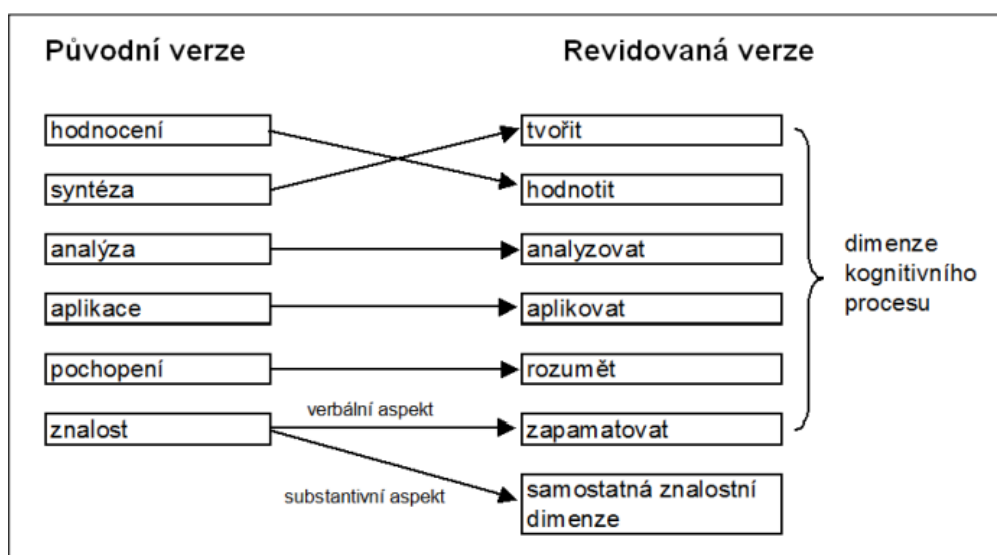
6. **Hodnocení** znamená schopnost nebo potřebu žáka posoudit hodnoty myšlenek, informací, metod nebo způsobů řešení z hlediska nějakého kritéria či normy, jimiž posuzuje efektivnost, přesnost, adekvátnost aj. Významnou roli mají hodnoty. Aktivní slovesa: *obhájit, prověřit, argumentovat, uvést klady a zápory, zdůvodnit, zhodnotit, porovnat, prověřit* apod.

U jednotlivých kategorií na příkladech typických sloves je zřejmé, že slovesa dostanou pravý význam až v kontextu. Bloomova taxonomie se také uvádí proto, že nás vede k uvažování o tom, co vlastně představuje, že žák má „umět“.

## 4.2 Revidovaná verze Bloomovy taxonomie

Bloomova taxonomie byla ve druhé polovině 90. let minulého století značně revidována. V roce 2001 byla publikovaná kniha Taxonomie pro učení, vyučování a hodnocení vzdělávacích cílů, která je v podstatě revidovanou verzí Bloomovy taxonomie z roku 1956 (Řezníčková, Matějček, 2014, s. 23). K inovaci Bloomovy teorie došlo hned z několika důvodů. Jedním

z důvodu bylo, že brzy po vydání taxonomie začaly vznikat názory vědců i praktických pedagogů na neúplnost taxonomie a nedostatečné zahrnutí určitých cílů. Je však nutné poznamenat, že Bloom ani jeho spolupracovníci nikdy nepovažovali svou taxonomii za úplnou. Další příčinou inovace je rok publikace Bloomovy taxonomie a to proto, že od roku 1956 probíhal rozvoj kognitivní psychologie. Jejím vývojem došlo k překonání určitých závěrů behaviorální psychologie, na kterých Bloom stavěl. Posledním z hlavních důvodů revidované taxonomie je nezbytnost a významnost taxonomie. Vzhledem k těmto důvodům byl v 90. letech pověřen David Krathwohl, aby nové poznatky začlenil do inovované verze. Na revidované verzi pracovala společně s D. Krathwohl skupina odborníků skládající se z kognitivních psychologů, teoretiků zabývajících se tvorbou kurikuly a specialistů pro testování hodnocení. Na Obr. 2 můžeme vidět hlavní rozdíl mezi původní verzí a revidovanou verzí Bloomovy taxonomie, což je prohození 5. a 6. kategorie (Hudecová, 2004, s. 274–275).



Obr. 2 Porovnání původní a revidované verze Bloomovy taxonomie (Hudecová, 2004)

### 4.3 Taxonomie učebních úloh podle D. Tollingerové

Taxonomie učebních úloh podle D. Tollingerové z roku 1970 je druhou nejčastěji využívanou taxonomií. Učební úlohy uspořádala podle náročnosti poznávacích operací nutných k jejich řešení. Úlohy jsou v jednotlivých kategoriích uspořádány podle postupně stoupající náročnosti. Při zpracování taxonomie byla Tollingerové podkladem Bloomova taxonomie kognitivních cílů (Kalhous, Obst a kol., 2002, s. 330).

Tab. 1 Taxonomie učebních úloh podle Tollingerové

<p><b><u>1. Úlohy vyžadující pamětní reprodukci poznatků:</u></b></p> <p>1.1 Úlohy na znovupoznání</p> <p>1.2 Úlohy na reprodukci jednotlivých faktů, čísel, pojmů aj.</p> <p>1.3 Úlohy na reprodukci definic, norem, pravidel apod.</p> <p>1.4 Úlohy na reprodukci velkých celků, básní, textů a tabulek</p> <ul style="list-style-type: none"><li>▪ Tato kategorie učebních úloh od žáka vyžaduje pamětní operace – vyhledávání v paměti, vybavování z paměti, následně reprodukce vybavených faktů či jejich celků, tabulek apod.</li><li>▪ Začínají formulacemi: <i>Definujte! Zopakujte! Předneste! Jak zní? Co platí?</i></li></ul>
<p><b><u>2. Úlohy vyžadující jednoduché myšlenkové operace s poznatků:</u></b></p> <p>2.1 Úlohy na zjišťování faktů (měření, vážení, jednoduché výpočty apod.)</p> <p>2.2 Úlohy na vyjmenování a popis faktů (výpočet, soupis)</p> <p>2.3 Úlohy na vyjmenování a popis procesů a způsobů činnosti</p> <p>2.4 Úlohy na rozbor a skladbu (analýzu a syntézu)</p> <p>2.5 Úlohy na pozorování a rozlišování (komparace a diskriminace)</p> <p>2.6 Úlohy na třídění (kategorizace a klasifikace)</p> <p>2.7 Úlohy na zjišťování vztahů mezi fakty (příčina, následek, cíl, prostředek, vliv, funkce, účel, nástroj, způsob apod.)</p> <p>2.8 Úlohy na abstrakci, konkretizaci a zobecňování</p> <p>2.9 Řešení jednoduchých příkladů (s neznámými veličinami)</p> <ul style="list-style-type: none"><li>▪ Druhá kategorie obsahuje úlohy, které při řešení požadují snadné myšlenkové operace, např. analýzu, syntézu, komparaci, kategorizaci a další.</li><li>▪ Začínají obvykle slovy: <i>Porovnejte! Popište, jak probíhá! Nalezněte společné znaky a určete obecně platné pravidlo! Rozdělte podle ...! Co je příčinou? Proč? Co se stane, když ...! Vyjmenujte části, druhy...! Uveďte postup při ...!</i></li></ul>
<p><b><u>3. Úlohy vyžadující složité myšlenkové operace s poznatků:</u></b></p> <p>3.1 Úlohy na překlad (translaci, transformaci)</p> <p>3.2 Úlohy na výklad (interpretace, vysvětlení významu, zdůvodnění apod.)</p> <p>3.3 Úlohy na vyvozování (indukcí)</p> <p>3.4 Úlohy na odvozování (dedukcí)</p> <p>3.5 Úlohy na dokazování a ověřování (verifikaci)</p> <p>3.6 Úlohy na hodnocení</p> <ul style="list-style-type: none"><li>▪ Jedná se o úlohy vyžadující náročné myšlenkové operace, jako je indukce, dedukce, interpretace, transformace, verifikace apod.</li></ul>

- Začínají slovními formulacemi: *Vysvětlete význam, smysl! Z uvedených příkladů odvoďte pravidlo, postup! Zdůvodněte, k čemu je to dobré! Dokažte, ověřte správnost!*

#### **4. Úlohy vyžadující sdělení poznatků:**

4.1 Úlohy na vypracování přehledu, výtahu, obsahu apod.

4.2 Úlohy na vypracování zprávy, pojednání, referátu apod.

4.3 Samostatné písemné práce, výkresy, projekty apod.

- Čtvrtá kategorie obsahuje úlohy vyžadující ke svému řešení kromě myšlenkových operací i písemnou (někdy slovní) výpověď o nich. Žák interpretuje nejenom výsledek svého řešení, ale vypovídá i o jeho průběhu, podmínkách, fázích atd.
- Např.: *Vypracujte přehled, zprávu, pojednání, referát, nakreslete schéma ...*

#### **5. Úlohy vyžadující tvořivé myšlení:**

5.1 Úlohy na praktickou aplikaci

5.2 Řešení problémových situací

5.3 Klazení otázek a formulace úloh

5.4 Úlohy na objevování na základě vlastních pozorování

5.5 Úlohy na objevování na základě vlastních úvah

- V poslední kategorii jsou úlohy předpokládající tvořivý přístup a tvořivé řešení na základě znalostí předchozích operací, schopnost tyto operace kombinovat do rozsáhlejších celků a dospívat k subjektivně, příp. i objektivně novým závěrům.
- Začínají většinou formulacemi: *Řešte tematický úkol, vypracujte návrh...! Vymyslete praktický příklad! Navrhněte zlepšení ..., nové řešení!*

(Zdroj: Kalhous, Obst a kol., 2002, s. 331–332)



## 5. Pracovní listy

### 5.1 Klasifikace materiálních didaktických prostředků

Následující Tab. 2 představuje členění materiálních didaktických prostředků podle J. Machala z roku 1993. Z tabulky můžeme vidět, že pracovní listy zařazujeme mezi učební pomůcky, přesněji textové učební pomůcky. Společně s pracovními sešity, sbírkami úloh a atlasy patří pracovní listy do skupiny pracovní materiály.

Tab. 2 Klasifikace materiálních didaktických prostředků podle J. Machala (1993)

<p><b><u>I. Učební pomůcky:</u></b></p> <p><b>1. Originální předměty a reálné skutečnosti:</b></p> <p>1.1 přírodniny – v původním stavu (minerály, rostliny) – upravené (vycpaniny)</p> <p>1.2 výtvary a výrobky – v původním stavu (vzorky výrobků, přístroje, umělecká díla)</p> <p>1.3 jevy a děje – chemické, fyzikální, biologické aj.</p> <p><b>2. Zobrazení a znázornění předmětů a skutečností:</b></p> <p>2.1 modely – statické, funkční, stavebnicové</p> <p>2.2 zobrazení: – prezentovaná přímo (fotografie, mapy, školní obrazy) – prezentovaná pomocí didaktické techniky (statické, dynamické)</p> <p>2.3 zvukové záznamy – optické, magnetické</p> <p><b>3. Textové pomůcky:</b></p> <p>3.1 učebnice</p> <p>3.2 pracovní materiály – pracovní sešity, <b>pracovní listy</b>, atlasy, sbírky úloh</p> <p>3.3 doplňková a pomocná literatura – časopisy, encyklopedie</p> <p><b>4. Pořady a programy prezentované digitální technikou:</b></p> <p>4.1 pořady – televizní, rozhlasové</p> <p>4.2 programy – pro počítače</p> <p><b>5. Speciální pomůcky:</b></p> <p>Např. pomůcky pro tělesnou výchovu</p>
<p><b><u>II. Technické výukové prostředky:</u></b></p> <p><b>1. Auditivní technika</b> – přehrávače CD, sluchátková souprava, školní rozhlas aj.</p> <p><b>2. Vizualní technika</b> – pro zpětnou a dynamickou projekci</p> <p><b>3. Audiovizualní technika</b> – videotechnika, televizní technika a další</p> <p><b>4. Technika řídicí a hodnotící</b> – počítače</p>
<p><b><u>III. Organizační a reprografická technika:</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"><li>▪ Počítače a počítačové sítě; fotolaboratoře; tiskárny apod.</li></ul>

#### **IV. Výukové prostory a jejich vybavení:**

- odborné učebny; učebny se standartním vybavením; laboratoře; dílny; tělocvičny aj.

#### **V. Vybavení učitele a žáka:**

- kalkulátory, notebooky; psací potřeby; kreslicí a rýsovací potřeby a učební úbor

(Zdroj: Kalhous, Obst a kol., 2002, s. 338–339)

## **5.2 Význam pracovního listu**

Materiální didaktické prostředky vykonávají významnou funkci a jsou ve výuce velice důležité, neboť člověk získává 80 % informací zrakem, 12 % informací sluchem, 5 % informací hmatem a 3 % ostatními smysly. Avšak v tradičních školách nejsou tyto skutečnosti zcela respektovány a zapojení smyslů je následující: 12 % informací je získáváno zrakem, 80 % sluchem, 5 % hmatem a 3 % ostatními smysly (Kalhous, Obst a kol., 2002, s. 337–338).

Jak uvádí Tymráková, Jedličková a Hradilová (2005, s. 1) pracovní list plní ve výukovém procesu několik úloh:

- podílí se na aktivizaci žáků (střídáním různých typů úloh, možností výběru, svou formou i obsahem);
- přispívá k samostatnosti žáků (mohou pracovat svým tempem, vybírat a vyhledávat v učebnici, apod.);
- poskytuje jednoduchý záznam vlastních poznatků (jasně a přehledně zapisovat);
- podporuje procvičování a fixaci probraného učiva;
- napomáhá individualizovat přístup k žákům (možnost pracovat vlastním tempem, obzvlášť u žáků se specifickými poruchami učení);
- poskytuje prostor pro tvůrčí činnost učitele (může procvičit učivo, se kterým mají žáci problémy);
- slouží jako diagnostický prostředek pro učitele (pomáhá zjišťovat, v čem má který žák problémy);
- je začleněn do výukových programů.

Tvorba pracovních listů má také význam pro pedagogy a to takový, že pokud si chce učitel přizpůsobit výuku vlastním potřebám, právě jednou z možností je tvorba vlastních pracovních listů. Vytváření vlastních pracovních listů rovněž podporuje rozvoj mnohdy opomíjené tvořivosti učitelů. Při vlastní tvorbě pracovních listů se učitel daleko více zamýšlí nad jejich obsahem a formou, může si sám zvolit, co začlenit, co procvičit více, co naopak méně a především vybrat formu s ohledem na zvláštnosti třídy. Další výhodou vlastních pracovních listů je snadná úprava pro žáky se specifickými poruchami učení. Snadnou úpravou lze zjednodušit některé úlohy nebo zkrátit pracovní list na podstatné úlohy (Tymráková, Jedličková, Hradilová, 2005, s. 2).

## 5.3 Tvorba pracovního listu

### 5.3.1 Obecné zásady

Podle Tymrákové, Jedličkové, Hradilové (2005, s. 2–3) je u tvorby dobrého pracovního listu nezbytná znalost daného učiva/předmětu, pro který je pracovní list vytvářen. Důležitá je rovněž znalost psychologie dítěte, pedagogiky a příslušné oborové didaktiky. Autorky se zaměřují především na tvorbu pracovních listů pro prvouku a přírodovědu, nicméně typy úloh vhodných pro pracovní listy podle autorek odborného článku lze využít i na tvorbu pracovních listů v této práci. Mezi tyto typy úloh autorky řadí: úlohy s tvořenou odpovědí (křížovky, chybějící slova v textu, popis obrázků, vybarvování obrázků), úlohy s volenou odpovědí (výběr odpovědi z nabídky: zakroužkováním, podtržením, vybarvením, odpověď ano – ne), úlohy přiřazovací (přiřazování pojmů na základě jednoduchého pravidla spojením čarou nebo vybarvením) a úlohy roztřídovací (třídění pojmů do skupin na základě společných charakteristických znaků).

Mezi nejčastější chyby při tvorbě pracovního listu patří: špatně zvolená velikost písma, nedostatečné využití formátu, nepřehledné členění textu, obsahové chyby, nejednoznačně formulované otázky a úkoly (Tymráková, Jedličková, Hradilová, 2005, s. 3–4).

### 5.3.2 Postup při tvorbě pracovního listu:

V odborném článku Tymrákové, Jedličkové, Hradilové (2005, s. 4–5) uvádí postup při tvorbě pracovních listů následovně:

- 1. Volba tématu:** které konkrétní téma chci v pracovním listu procvičovat.
- 2. Cíl pracovního listu:** podle cíle se přihlíží k náročnosti a typu úlohy. Cílem může být: opakování po delší době; vyhledávání a zápis informací; procvičování; zjišťování vědomostí apod.
- 3. Volba formy:** formát má korespondovat s dalším využitím pracovního listu (samostatný pracovní list A4 oboustranný, u starších dětí A5; pracovní list pro vložení či vlepění do sešitu A5 nebo A4 na šířku). Písmo by mělo být přizpůsobeno věku žáků, čím jsou mladší, tím větší písmo. To platí i u obrázků, čím mladší, tím více obrázků. Zadáání by mělo vždycky být zvýrazněno a klíčová slova nebo negace je vhodné uvádět velkým tiskacím písmem.
- 4. Návaznost úloh:** úlohy by měly být řazeny logicky, od jednodušších k složitějším.
- 5. Střídání různých typů úloh:** měli bychom se vyhnout podobným úlohám jak ve formě, tak i v typu myšlenkových operací, protože časté opakování stejných úloh vede k rychlejší únavě a ztrátě motivace žáků.
- 6. Délka jednotlivých úloh:** mělo by platit jednoduché pravidlo, čím jsou žáci mladší, tím kratší by měly být jednotlivé úlohy.

## 6. Analýza typů učebních úloh vybraných učebnic a pracovních sešitů

Bylo vybráno celkem pět dvojic učebnic a pracovních sešitů zeměpisu od pěti různých nakladatelství. První učebnicí a pracovním sešitem je Zeměpis 7 pro základní školy a víceletá gymnázia od nakladatelství Fraus 2005, druhou učebnicí s pracovním sešitem je Zeměpis 3: Zeměpis oceánů a světadílů (2), nakladatelství Prodos 2001. Třetí dvojicí je Zeměpis 7: Zeměpis světadílů, nakladatelství SPN 2008. Dále učebnice a pracovní sešit od vydavatelství Taktik, Hravý zeměpis 7: Regionální zeměpis kontinentů z roku 2017 a poslední dvojicí je Zeměpis 7: Asie, Austrálie a Oceánie, Antarktida od nakladatelství Nová škola 2022.

*Tab. 3 Tabulka typů učebních úloh použitých v učebnicích a pracovních sešitech – tematický celek regionální geografie Asie (s výjimkou textů věnovaných jednotlivým dílčím regionům a státům)*

Typy úloh	Učebnice a pracovní sešity	Zařazení úlohy podle úrovně Revidované Bloomovy taxonomie
Otevřené otázky 1. úrovně (definuj, opakuj)	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	1.
Otevřené otázky 2. úrovně (popiš, vysvětli)	1, 2, 3, 5, 7, 9, 10	2.
Otevřené otázky 3. úrovně (použij, interpretuj)	1, 2, 3, 7, 9, 10	3.
Otevřené otázky 4. úrovně (analyzuj, hledej souvislosti, porovnávej a rozlišuj)	1, 2, 3, 7, 9, 10	4.
Otevřené otázky 5. úrovně (hodnoť, posuzuj, argumentuj)	1, 5, 7, 9	5.
Otevřené otázky 6. úrovně (vytvoř, navrhni, domýšlej, zkoumej)	1, 7, 9	6.
Práce ve skupinách (charakteristika přírodních krajín, diskuse o fotografiích)	1, 9	3.
Práce s mapou: zjistěte z mapy (atlasu)	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	2.
Doplňování chybějících údajů do mapy	2, 6, 8, 9	1.
Umístění objektů charakterizovaných typem nebo vlastnostmi do mapy	2, 4, 7, 8, 10	2.
Napsat/popsat, co je na obrázcích	1, 4, 5, 7, 8, 9, 10	1.

Přiřazování tvrzení k obrázkům	2, 8	2.
Práce s klimadiagramy: srovnávání, přiřazování	1, 8, 9	4.
Sestrojování klimadiagramu	4	6.
Spojování/vybarvování souvisejících geografických pojmů	4, 8	2.
Práce s internetem (např. zjistěte aktuální počet obyvatel Číny, vyhledejte informace o jedné z uvedených památek a seznamte s nimi spolužáky)	1, 2, 5, 9	2., 3.
Doplňování/vybírání správných slov do textu	2, 6, 8, 9, 10	1.
Doplňování geografických pojmů do tabulky (stát, město, oceán atd.)	2, 4, 6, 8	1.
Seřazení objektů dle dané charakteristiky (např. řeky podle vodnatosti, hustota zalidnění)	2, 8	4.
Řešení křížovky/doplňovačky	4, 6, 8	1.
Spojování správných částí slov (vznikne geografický pojem)	4, 8	1.
Vybírání správného geografického pojmu k tvrzení	4, 8	2.
Otázky s odpovědí A, B, C, D	4, 8, 10	1.
Poznávání států podle typických znaků (Kavkaz, vinná réva, Černé moře, Tbilisi)	7	1.
Označování pravdivosti či nepravdivosti tvrzení (ANO x NE), nepravdivá tvrzení zdůvodni	8, 10	1., 2.
Rozdělování států do jednotlivých skupin (např. vyspělé, zaostalé státy, státy těžící ropu atd.)	8	4.
Luštění osmisměrky	10	1.
Opravování chyb v textu	10	5.

Vysvětlivky k tabulce: 1 = učebnice Zeměpis 7, nakladatelství Fraus; 2 = pracovní sešit Zeměpis 7, nakladatelství Fraus; 3 = učebnice Zeměpis 3: Zeměpis oceánů a světadílů (2), nakladatelství Prodos; 4 = pracovní sešit Zeměpis 3: Zeměpis oceánů a světadílů (2), nakladatelství Prodos; 5 = učebnice Zeměpis 7: Zeměpis světadílů, nakladatelství SPN; 6 = pracovní sešit Zeměpis 7: Zeměpis světadílů, nakladatelství SPN; 7 = učebnice Hravý zeměpis 7: Regionální zeměpis kontinentů, nakladatelství Taktik; 8 = pracovní sešit Hravý zeměpis 7: Regionální zeměpis kontinentů, nakladatelství Taktik; 9 = učebnice Zeměpis 7: Asie, Austrálie a Oceánie, Antarktida, nakladatelství Nová škola; 10 = pracovní sešit Zeměpis 7: Asie, Austrálie a Oceánie, Antarktida, nakladatelství Nová škola.

Z analýzy provedené v Tab. 3, můžeme vidět, že převládající typ učebních úloh, který se vyskytuje ve všech zkoumaných učebnicích a pracovních sešitech v kapitole tematický celek regionální geografie Asie (s výjimkou textů věnovaných jednotlivým dílčím regionům a státům), je práce s mapou (zjistěte z mapy/atlasu) a otevřené otázky 1. úrovně. Tyto otázky slouží k zapamatování, jsou to otázky typu: definuj, zopakuj, konstatuj a další. Druhými častými učebními úlohami jsou otevřené otázky 2. úrovně, které jsou určeny k pochopení. Žáci by měli být schopni vysvětlit či popsat pojmy vlastními slovy. Učební úlohy tohoto typu se nachází ve všech zkoumaných učebnicích, ale jen ve dvou pracovních sešitech. Stejně častým typem učebních úloh je napsat/popsat, co je na obrázcích. Tento typ je ve čtyřech učebnicích a ve třech pracovních sešitech. Ve čtyřech učebnicích a ve dvou pracovních sešitech jsou otevřené otázky 3. a 4. úrovně. Mezi další typy učebních úloh, které se vyskytovaly ve zkoumaných učebnicích a pracovních sešitech, patří umístění objektů charakterizovaných typem nebo vlastnostmi do mapy, doplňování/vybírání správných slov do textu, doplňování geografických pojmů do tabulky, práce s internetem nebo doplňování chybějících údajů do mapy. Naopak nejméně se objevovaly úlohy typu opravování chyb v textu, poznávání států podle typických znaků, luštění osmisměrky, rozdělování států do jednotlivých skupin nebo sestrojování klimadiagramu. Tyto úlohy byly obsaženy jednou, buď v učebnici, nebo v pracovním sešitě.

*Tab. 4 Tabulka typů učebních úloh použitých v učebnicích a pracovních sešitech – tematický celek regionální geografie Západní Asie*

Typy úloh	Učebnice a pracovní sešity	Zařazení úlohy podle Revidované Bloomovy taxonomie
Otevřené otázky 1. úrovně (definuj, opakuj)	1, 2, 3, 5, 7, 9, 10	1.
Otevřené otázky 2. úrovně (pochop, popiš, vysvětli)	1, 2, 3, 7, 9, 10	2.
Otevřené otázky 3. úrovně (použij, interpretuj)	1, 3, 7	3.
Otevřené otázky 4. úrovně (analyzuj, hledej souvislosti, porovnávej a rozlišuj)	1, 2, 3, 5, 7, 9, 10	4.
Otevřené otázky 5. úrovně (hodnoť, posuzuj, argumentuj)	1, 2, 3, 5, 7, 9, 10	5.
Otevřené otázky 6. úrovně (vytvoř, navrhni, domýšlej, zkoumej)	2, 3	6.
Práce s mapou: zjistěte z mapy (atlasu)	1, 4, 5, 6, 8, 9, 10	2.

Řešení rébusů (získání názvů států)	2, 4	1.
Doplňování geografických pojmů do tabulky (stát, město, oceán atd.)	6, 8	1.
Práce s internetem (např. zjistěte aktuální počet obyvatel Číny, vyhledejte informace o jedné z uvedených památek a seznamte s nimi spolužáky)	2, 3, 5, 9, 10	2., 3.
Opravování chyb v textu	4	5.
Řešení křížovky/doplňovačky	4, 8, 10	1.
Spojování/vybarvování souvisejících geografických pojmů	4, 6, 8, 9, 10	2.
Sestavování skládačky	4	2.
Umístění objektů charakterizovaných typem nebo vlastnostmi do mapy	4, 6, 10	2.
Doplňování chybějících údajů do mapy	4, 8	1.
Vybarvování vlajky	4	1.
Scrabble	4	1
Doplňování/vybírání správných slov do textu	4, 6, 8, 9	1.
Vybírání správného tvrzení o geografickém pojmu	6, 8	5.
Napsat/popsat, co je na obrázcích	9	1.
Poznávání států podle typických znaků (Kavkaz, vinná réva, Černé moře, Tbilisi)	9	1.
Označování pravdivosti či nepravdivosti tvrzení (ANO x NE), nepravdivá tvrzení zdůvodni	9	1., 2.
Otázky s odpovědí A, B, C, D	10	1.

Vysvětlivky k tabulce: 1 = učebnice Zeměpis 7, nakladatelství Fraus; 2 = pracovní sešit Zeměpis 7, nakladatelství Fraus; 3 = učebnice Zeměpis 3: Zeměpis oceánů a světadílů (2), nakladatelství Prodos; 4 = pracovní sešit Zeměpis 3: Zeměpis oceánů a světadílů (2), nakladatelství Prodos; 5 = učebnice Zeměpis 7: Zeměpis světadílů, nakladatelství SPN; 6 = pracovní sešit Zeměpis 7: Zeměpis světadílů, nakladatelství SPN; 7 = učebnice Hravý zeměpis 7: Regionální zeměpis kontinentů, nakladatelství Taktik; 8 = pracovní sešit Hravý zeměpis 7: Regionální zeměpis kontinentů, nakladatelství Taktik; 9 = učebnice Zeměpis 7: Asie, Austrálie a Oceánie, Antarktida, nakladatelství Nová škola; 10 = pracovní sešit Zeměpis 7: Asie, Austrálie a Oceánie, Antarktida, nakladatelství Nová škola.

Z rozborů typů učebních úloh použitých ve zkoumaných učebnicích a pracovních sešitech v kapitole regionální geografie Západní Asie v Tab. 3 lze vyčíst, že ani jeden z typů učebních úloh se nenachází ve všech deseti zkoumaných učebnicích a pracovních sešitech. Nejčastějším typem učebních úloh použitých v učebnicích a pracovních sešitech v tematickém celku regionální geografie Západní Asie jsou otevřené otázky 1., 4. a 5. úrovně a práce s mapou (zjistěte z mapy/atlasu). Tento typ úloh se vyskytuje v sedmi učebnicích nebo pracovních sešitech. Poté se také často objevují otevřené otázky 2. úrovně, spojování/vybarvování souvisejících geografických pojmů, práce s internetem nebo doplňování/vybírání správných slov do textu. Mezi úlohy, které se objevily jen jednou v učebnici nebo v pracovním sešitě, patří opravování chyb v textu, sestavování skládačky, vybarvování vlajky, scrabble, napsat/popsat, co je na obrázcích, poznávání států podle typických znaků, označování pravdivosti či nepravdivosti tvrzení (ANO x NE) a otázky s odpovědí A, B, C, D.

Z provedené analýzy v obou tabulkách plyne, že nejčastějším typem učebních úloh jsou otevřené otázky, které se vyskytují ve větším množství v učebnicích než v pracovních sešitech. Dalšími častými úlohami, které se vyskytovaly v obou tematických celcích, je práce s mapou/atlasem, práce s internetem, spojování/vybarvování souvisejících geografických pojmů nebo doplňování/vybírání správných slov do textu. Jedním z rozdílů u tabulky 3 a 4 jsou otevřené otázky 4. a 5. úrovně, které se vyskytují častěji v učebnicích a pracovních sešitech v tematickém celku regionální geografie Západní Asie než v tematickém celku regionální geografie Asie (s výjimkou textů věnovaných jednotlivým dílčím regionům a státům). Důvodem jsou časté otázky na hospodářský význam ropy a politickou situaci v oblasti jihozápadní Asie. Naopak v tematickém celku regionální geografie Asie se mnohem více vyskytoval typ úlohy napiš/popíš, co je na obrázcích a to konkrétně sedmkrát, v kapitole Západní Asie se tento typ objevil jen v jedné učebnici. Dále můžeme pozorovat, že v kapitole Západní Asie se častěji vyskytovaly zábavné úlohy typu: řešení rébusů, sestavování skládačky, vybarvování vlajky, scrabble nebo řešení křížovek, což je zjevně důsledkem toho, že úlohy pracují více s místopisnými pojmy (tajenky, výsledky rébusů), v případě vlajek pak s vyšším geografickým detailem.



## **7. Vytvořené pracovní listy**

Pracovní listy, které zahrnuje tato práce, vycházejí z textů ve zkoumaných učebnicích zeměpisu pro 7. třídu základních škol či víceletých gymnázií na téma Západní Asie. Měly by sloužit k opakování probraného učiva (Západní Asie) popřípadě k doplnění poznámek v sešitě. Při tvorbě pracovních listů se proto předpokládá, že žáci, kteří budou pracovní listy vyplňovat, mají tohle učivo probrané. Pracovní listy jsou vytvořeny barevně jednak, aby více zaujaly žáky a lépe se jim s nimi pracovalo, ale také lze pracovní listy využít v elektronické podobě na počítači nebo tabletu. Vytvořené pracovní listy by měly sloužit pro výuku zeměpisu v 7. třídu ZŠ či odpovídajícímu ročníku víceletého gymnázia. Při vytváření pracovních listů bylo využito návodu na tvorbu pracovních listů podle Tymrákové, Jedličkové a Hradilové (2005). Tyto pracovní listy jsou přizpůsobené konkrétní třídě a to 7. třídě na Základní škole ve Valašské Bystřici.

## 7.1 Pracovní list č. 1

Vypracuj s použitím atlasu:

1. Které tři státy se nacházejí v oblasti Zakavkazska:

- A)** Arménie, Gruzie a Turecko                      **B)** Arménie, Ázerbájdžán a Gruzie  
**C)** Arménie, Írán a Turecko                      **D)** Ázerbájdžán, Gruzie a Írán

2. Uvedené státy spojte s jejich vlajkou a s pojmy, které s nimi souvisí:

islám

Arménie

Černé moře

vinná réva

Ázerbájdžán

Gruzie

Kaspické moře

křesťanství

Jerevan

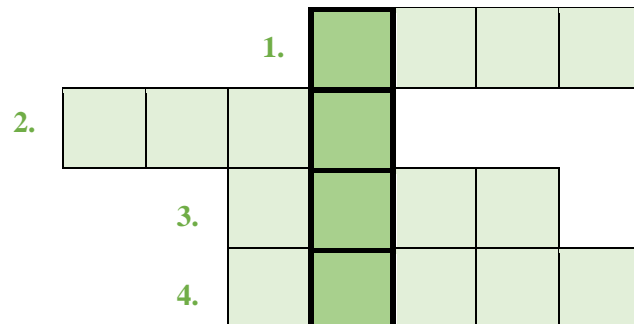
ropa a zemní plyn

3. Zakroužkuj správnou odpověď:

- 1) Nejvyšší hora Kavkazu se nazývá **Elbrus / Kazbek**.
- 2) Arménie a Ázerbájdžán vedou dlouholetý spor o území **Abcházie / Náhorní Karabach**.
- 3) **Tbilisi / Baku** je hlavním městem Gruzie.
- 4) Ázerbájdžán a Gruzie sousedí na severu se státem **Turecko / Rusko**.

**4. Vyluštěte křížovku a vysvětlete pojem z tajenky:**

1. Která barva převažuje na gruzínské vlajce:
2. Surovina těžící se v Kaspickém moři:
3. V oblasti Zakavkazska se chovají především ovce a:
4. Který stát má značný vliv na oblast Zakavkazska:



**TAJENKA:** .....

**5. Odpovězte na otázky:**

**A)** Mezi kterými moři se rozkládá Zakavkazsko?

.....

**B)** S jakými státy sousedí Arménie?

.....

**C)** V které zemi je hlavním náboženstvím islám?

.....

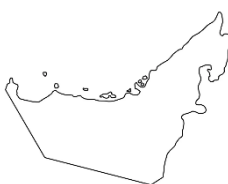
**SEBEHODNOCENÍ: vyplňte tabulku**

					
	ano	spíše ano	spíše ne	ne	nevím
Byly pro mě úkoly jednoduché?					
Bavily mě úkoly?					
Zlepšil/a jsem se?					

## 7.2 Pracovní list č. 2

Vypracuj s použitím atlasu:

1. Napiš stát, kterému patří daný obrys:



.....

.....

.....

.....

2. Vyber správnou možnost:

1. Který stát se nenachází na Arabském poloostrově?

- A)** Omán **B)** Kuvajt **C)** Írán **D)** Spojené arabské emiráty

2. Který jihozápadní stát je rozlohou nejmenší?

- A)** Bahrajn **B)** Izrael **C)** Jordánsko **D)** Katar

3. Který stát je omýván Rudým mořem?

- A)** Irák **B)** Sýrie **C)** Saúdská Arábie **D)** Omán

4. Který stát zasahuje malou částí do Evropy?

- A)** Kuvajt **B)** Libanon **C)** Izrael **D)** Turecko

3. Označ správná a chybná tvrzení:

Tvrzení	ANO	NE
Celá oblast jihozápadní Asie je tektonicky aktivní.		
Hlavní město Turecka je Istanbul.		
Saúdská Arábie je největší a nejhudší zemí jihozápadní Asie.		
Izrael většinu nerostných surovin včetně ropy musí dovážet.		
Irák byl dříve označován jako Persie.		
Převážná část obyvatel jihozápadní Asie vyznává náboženství islám.		

Chybná tvrzení opravte:

.....

.....

.....

.....

**4. Doplň do tabulky názvy států podle významných charakteristik:**

Stát	Významné charakteristiky
	islám, Mekka, největší země JZ Asie, těžba ropy
	Židé, Zed' nářků, brusírny diamantů
	hornatá země, ropa, koberce, Persie, islám

**5. Rozděl státy do skupin (některé mohou být i ve více skupinách):**

Turecko, Írán, Irák, Libanon, Izrael, Jordánsko, Sýrie, Kuvajt, Bahrajn, Katar, Saúdská Arábie, Omán, Jemen, Spojené arabské emiráty

1. Státy těžící ropu	2. Vnitrozemské státy	3. Státy na pobřeží Středozemního moře
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

**SEBEHODNOCENÍ: vyplňte tabulku**

					
	ano	spíše ano	spíše ne	ne	nevím
Byly pro mě úkoly jednoduché?					
Bavily mě úkoly?					
Zlepšil/a jsem se?					

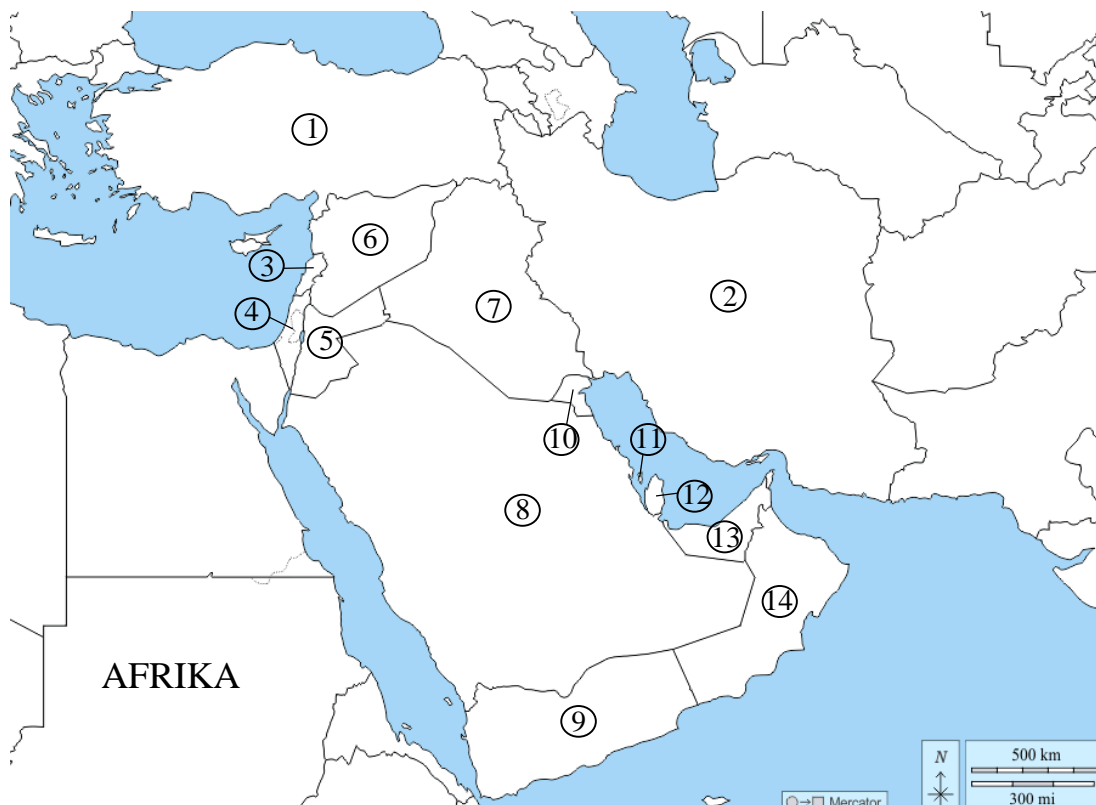
### 7.3 Pracovní list č. 3

Vypracuj s použitím atlasu:

#### 1. Pracuj s atlasem

a) Vytvoř si vlastní legendu:

<input type="checkbox"/>	Blízký východ	<input type="checkbox"/>	Irák
<input type="checkbox"/>	státy Arabského poloostrova	<input type="checkbox"/>	Írán



b) Podle čísel v mapě doplň do tabulky názvy států:

na mapě	Název státu	na mapě	Název státu
1		8	
2		9	
3		10	
4		11	
5		12	
6		13	
7		14	

**2. Doplň text:**

Jihozápadní Asii vymezuje na severozápadě ..... a ..... moře, na jihozápadě ..... moře, na jihu ..... oceán a na severu ..... moře. Téměř polovinu plochy regionu vyplňuje ....., je největším poloostrovem Země. Druhým největším poloostrovem regionu je ..... Mezi Středozemním a Rudým mořem leží ..... Nejvýznamnější nížinou je ....., kterou protékají řeky ..... a ....., ústící do Perského zálivu.

*(Rudé m., Eufrat, poloostrov Malá Asie, Černé m., Mezopotamská nížina, Arabský poloostrov, Tigris, Středozemní m., Indický o., Sinajský poloostrov, Kaspické m.)*

**3. K obrázkům přiřaď jejich názvy:**

1. Zed' nářků    2. mešita Hagia Sofia    3. skalní město Petra    4. Skalní dóm



**4. Podtrhni správnou odpověď:**

- A)** Většina obyvatel jihozápadní Asie vyznává **křesťanství / islám**.
- B)** Oblast Perského zálivu je hlavním světovým nalezištěm **ropy a zemního plynu / uhlí**.
- C)** Jihozápadní Asie má **nedostatek / dostatek** srážek.

**SEBEHODNOCENÍ: vyplňte tabulku**

	ano	spíše ano	spíše ne	ne	nevím
Byly pro mě úkoly jednoduché?					
Bavily mě úkoly?					
Zlepšil/a jsem se?					

## 7.4 Pracovní list č. 4

Vypracuj s použitím atlasu:

1. Urči stát podle těchto obrázků:



DOPLŇ STÁT:

2. V atlase vyhledej na obecně zeměpisné mapě jihozápadní Asie alespoň jeden / jednu / jedno:

- 1) Pohoří: \_\_\_\_\_
- 2) Poušť: \_\_\_\_\_
- 3) Záliv: \_\_\_\_\_
- 4) Řeku: \_\_\_\_\_
- 5) Ostrov: \_\_\_\_\_

3. Do vět doplň chybějící slova:

- Pro Arabský poloostrov jsou typické    **Á**   , místa kde v poušti vyvěrá podzemní voda na povrch.
- Na území starověké Mezopotámie dnes najdeme státy    **Ý**    **I**    a    **K**.
- V jihozápadní Asii se zrodila tři světová náboženství:    **U**    **S**,    **Ř**    **T**    a    **L**   .
- Nejpočetnější skupinou obyvatelstva JZ Asie jsou    **R**    **É**.
- V jihozápadní Asii je jediným židovským státem    **R**   .
- Všechny státy v oblasti Perského zálivu těží    **P**   .



**4. Najdi v řádcích pojem, který mezi ostatní nepatří:**

- a) Katar – Bahrajn – ropa – Kuvajt – Libanon
- b) Ankara – Mrtvé moře – Jeruzalém – Chrámová hora
- c) islám – Írán – Saúdská Arábie – křesťanství – Sýrie
- d) Libanon – Irák – Damašek – Omán – Saúdská Arábie

**5. Dopln názvy států dle vlajek a vysvětli pojem z tajenky:**

The crossword puzzle grid consists of 5 rows and 7 columns of squares. The starting points for the words are:

- 1. Row 1, Column 4
- 2. Row 2, Column 1
- 3. Row 3, Column 2
- 4. Row 4, Column 1
- 5. Row 5, Column 4

The flags shown are:

- 1. United Arab Emirates
- 2. Israel
- 3. Iraq
- 4. Turkey
- 5. Qatar

**Tajenka:**

**Vysvětlení:**

**SEBEHODNOCENÍ: vyplňte tabulku**

					
	ano	spíše ano	spíše ne	ne	nevím
Byly pro mě úkoly jednoduché?					
Bavily mě úkoly?					
Zlepšil/a jsem se?					

## 7.5 Pracovní list č. 5

Vypracuj s použitím atlasu:

### 1. Přřiřad' číslice států k hlavním městům:

1. Turecko	<input type="checkbox"/>	Damašek
2. Izrael	<input type="checkbox"/>	Abú Dhabí
3. Írán	<input type="checkbox"/>	Ankara
4. Omán	<input type="checkbox"/>	Bagdád
5. Irák	<input type="checkbox"/>	Jeruzalém
6. Sýrie	<input type="checkbox"/>	Maskat
7. Spojené arabské emiráty	<input type="checkbox"/>	Teherán

### 2. Zakroužkuj pravdivá tvrzení o jihozápadní Asii:

- a) Oblast má suché subtropické a tropické podnebí a nedostatek srážek.
- b) Převážná část obyvatel vyznává křesťanství.
- c) Region má největší zásoby ropy na světě.
- d) Lidé žijí zejména v horách a v podhůří.
- e) Tato oblast je politicky nestabilní a probíhají zde konflikty.

### 3. Utvořte vhodné dvojice:

Mrtvé moře	Arabský poloostrov
pouště	Írán
koberce	Jeruzalém
hora Ararat	Izrael a Jordánsko
křesťanství	Západní břeh Jordánu
město Betlém	Turecko

#### 4. Vysvětlete pojmy:

Kurdové .....

.....

mešita .....

.....

#### 5. S pomocí osmisměrky doplň věty:

1) Obyvatelstvo jihozápadní Asie tvoří především \_\_\_\_\_, \_\_\_\_\_, \_\_\_\_\_ a \_\_\_\_\_.

2) Na území současné JZ Asie se nacházely starověké civilizace \_\_\_\_\_ a \_\_\_\_\_.

3) Posvátnou knihou islámu je \_\_\_\_\_.

4) Nejznámějším emirátem Spojených arabských emirátů, ve kterém se nachází nejvyšší budova světa je \_\_\_\_\_.

5) Dvě hlavní větve islámu jsou \_\_\_\_\_ a \_\_\_\_\_.

6) Zkratka organizace zemí vyvážející ropu je \_\_\_\_\_.

E	A	N	U	W	Š	Í	I	T	É	P
Ž	I	D	É	G	T	A	M	O	V	E
L	F	M	R	E	N	K	L	I	M	R
E	B	M	Á	N	Á	T	A	U	H	Š
I	C	R	U	T	R	O	R	L	J	A
S	E	I	C	E	O	V	A	A	B	N
R	H	D	Q	P	K	P	B	D	Q	É
E	G	B	E	W	I	U	O	R	U	W
P	A	C	Z	Y	D	Y	V	Z	D	A
E	S	U	N	N	I	T	É	T	E	O
R	U	H	P	A	C	V	Z	J	I	M

#### SEBEHODNOCENÍ: vyplňte tabulku

					
	ano	spíše ano	spíše ne	ne	nevím
Byly pro mě úkoly jednoduché?					
Bavily mě úkoly?					
Zlepšil/a jsem se?					

## 8. Hodnocení vytvořených pracovních listů

### 8.1 Vyhodnocení žákovských odpovědí v pracovních listech

Jelikož autorka této práce absolvovala následovně i asistentské praxe na Základní škole ve Valašské Bystřici, soubor pracovních listů byl otestován ve výuce právě na ZŠ ve Valašské Bystřici. Vytvořené pracovní listy vyplnili žáci 7. třídy a paní učitelka zeměpisu ve Valašské Bystřici.

Tab. 5 Vyhodnocení žákovských odpovědí v pracovním listě č. 1

	Zcela správně	Částečně správně	Chybně	Poznámky
Úloha č. 1	23	0	0	
Úloha č. 2	11	9	3	Tři žáci tuto úlohu pospojovali z velké části chybně, nejčastější chyby v této úloze jsou uvedeny pod Tab. 5.
Úloha č. 3	17	5	1	Nejčastější chyba byla u 3), tedy u hlavního města Gruzie, kdy čtyři žáci označili místo Tbilisi Baku. Jeden žák měl správně jen 1).
Úloha č. 4	5	18	0	Všech 23 žáků mělo správně vyplněnou křížovku a napsalo do rámečku správně tajenku, ale 16 žáků nevysvětlilo pojem z tajenky a 2 žáci napsali, že Baku je hlavní město Gruzie.
Úloha č. 5	8	11	4	Žákům, kteří tuto úlohu měli částečně správně, chybělo doplnit u B) jeden nebo dva státy. Čtyři žáci neměli ani polovinu správně.

V pracovním listě č. 1 byla pro žáky nejtěžší úloha č. 2, častou chybou bylo zapomínání spojování křesťanství a vinné révy s Gruzii i Arménií. Žáci měli také problém s moři, někteří spojovali Gruzii s Kaspickým mořem a Arménii nebo Ázerbájdžán s Černým mořem i přesto, že žáci mohli používat atlas. Ale jak můžeme vidět z Tab. 5, i když žáci říkali, že pro ně byla nejtěžší úloha 2, tak úloha 5 dopadla o něco hůř. U úlohy 4 byl problém s nepozorností, jak už je zmíněno v Tab. 5, žáci si nepřčetli pozorně zadání.

Tab. 6 Vyhodnocení žákovských odpovědí v pracovním listě č. 2

	Zcela správně	Částečně správně	Chybně	Poznámky
Úloha č. 1	13	7	3	Všech 23 žáků poznalo obrys Turecka, největší problém dělali žákům obrys SAE. Tři žáci měli dobře pouze jeden (Turecko) ze čtyř států.
Úloha č. 2	11	11	1	Většina z jedenácti žáků měla chybu v 2. otázce a jeden žák měl pouze 1. otázku ze čtyř správně.
Úloha č. 3	8	11	4	Nejčastější chybu žáci dělali ve 4. tvrzení a 5. tvrzení, kdy si spletli Irák s Íránem.
Úloha č. 4	15	5	3	Všichni žáci poznali Saúdskou Arábii. Žáci, kteří měli chybu, si spletli Írán s Irákem nebo nevyplnili jedno ze dvou zbylých polí.
Úloha č. 5	9	9	5	Nejvíce měli žáci problém s přiřazením vnitrozemského státu nebo nevypsali všechny státy z určité kategorie.

Nejlépe šla žákům úloha č. 4, kdy měli žáci doplnit stát podle typických charakteristik. V úloze 2 dělala žákům problém 2. otázka, nejmenší stá JZ Asie, často označovali Katar místo Bahrajnu. Nejtěžší pro žáky bylo cvičení 3, v němž měli žáci označovat správná či chybná tvrzení. Tato úloha byla pro žáky těžká, nejen protože museli chybu najít, ale také ji museli opravit. Častým problémem byla záměna Iráku za Írán a naopak.

Tab. 7 Vyhodnocení žákovských odpovědí v pracovním listě č. 3

	Zcela správně	Částečně správně	Chybně	Poznámky
Úloha č. 1 a)	17	4	0	Čtyřem žákům chyběly vybarvit některé státy.
Úloha č. 1 b)	12	9	0	Častou chybou byla záměna slova Libanon za Libye. A také byl problém se státy Bahrajn a Kuvajt.
Úloha č. 2	5	12	4	U dvanácti žáků bylo nejčastější chybou prohození dvou moří. Čtyři žáci měli tohle cvičení z větší části špatně.

Úloha č. 3	18	3	0	Tři žáci měli prohozené názvy ke dvěma obrázkům.
Úloha č. 4	15	4	2	Čtyři žáci, kteří neměli dobře jedno tvrzení, měli chybu v a) nebo c) a dva žáci měli chybně a) i c).

Pracovní list č. 3 vyplňovalo 21 žáků. Největší problém dělalo žákům cvičení 2, doplňování do textu, důvodem byl problém se světovými stranami. Naopak nejlehčí pro žáky byla úloha 3, přiřazování názvů k obrázkům, jak můžeme vidět z Tab. 7, většina žáků to měla správně.

Tab. 8 Vyhodnocení žákovských odpovědí v pracovním listě č. 4

	Zcela správně	Částečně správně	Chybně	Poznámky
Úloha č. 1	20	0	3	Jeden žák napsal místo SAE Dubaj a zbylí dva žáci nenapsali žádný stát.
Úloha č. 2	15	5	3	Pěti žákům chybělo napsat pohoří nebo ho měli špatně a třem žákům chybělo napsat 4 nebo 5 zeměpisných názvů.
Úloha č. 3	10	8	5	Osmi žákům chybělo doplnit většinou jedno nebo dvě slova a pěti žákům chyběla doplnit většina slov.
Úloha č. 4	6	11	6	Žákům dělalo největší problém b) místo Ankary označovali Mrtvé moře a poté d).
Úloha č. 5	15	5	3	Pěti žákům chybělo pouze vysvětlení tajenky nebo doplnění 5. vlajky (Katar). Tři žáci měli dobře jen dvě vlajky.

Z Tab. 8 vidíme, že nejlépe dopadla úloha 1 (doplnění státu podle obrázků), kterou měla správně většina žáků. V pracovním listě č. 4 žáci nejčastěji chybovali ve 4. úloze, v níž měli za úkol najít pojem v rádcích, který mezi ostatní nepatří. Čtrnáct žáků mělo chybu v b), označili místo Ankary Mrtvé moře nebo neoznačili nic a devět žáků mělo chybně d), tedy neoznačili Damašek.

Tab. 9 Vyhodnocení žákovských odpovědí v pracovním listě č. 5

	Zcela správně	Částečně správně	Chybně	Poznámky
Úloha č. 1	15	5	1	Pět žáků prohodilo dvě hlavní města a jeden žák měl pouze tři ze sedmi správně.
Úloha č. 2	13	6	2	Dva žáci tohle cvičení vůbec nevyplnili a šesti žákům chybělo zakroužkovat jen jedno tvrzení, většinou d) nebo e).
Úloha č. 3	7	8	6	Osm žáků prohodilo dvě dvojice, nejčastěji křesťanství a město Betlém. Šest žáků to mělo z velké části špatně, jeden z nich měl dokonce celou úlohu špatně.
Úloha č. 4	15	6	0	Všichni žáci měli dobře vysvětlený pojem mešita. Šesti žákům chybělo vysvětlení pojmu Kurdové, nebo jej měli chybně.
Úloha č. 5	7	12	2	Největší problém žákům dělala 1), vypsát obyvatelstvo JZ Asie, dvanácti žákům chybělo minimálně jedno obyvatelstvo ze čtyř. Dva žáci neměli vyplněnou ani polovinu cvičení.

Žáci říkali, že pro ně byla nejtěžší úloha 5, ale jak vidíme v Tab. 9 úloha 3 dopadla o něco hůř. Jak už bylo zmíněno, v 3. úloze většinou žáci prohodili dvě dvojice, často spojovali město Betlém s Jeruzalémem místo Západního břehu Jordánu. Úloha 5 byla pro žáky těžší, protože neměli nápovědu ve formě některých písmen slova, ale museli jej hledat v osmisměrce. Nejlépe dopadlo cvičení č. 4 a také č. 1, velká většina žáků měla tato dvě cvičení správně.

## 8.2 Poznatky k úpravám úloh

### Pracovní list č. 1:

Úloha 2: Vzhledem k tomu, že žáci často nespojovali pojmy s dvěma státy, zadání bude vypadat takto: „**Uvedené státy spojte s jejich vlajkou a s pojmy, které s nimi souvisí (pojmy mohou být spojeny i s dvěma státy)**“

Úloha 4: Jak můžeme vidět v Tab. 5, šestnáct žáků nevysvětlilo pojem z tajenky, i když je to v zadání napsáno, žáci si toho nevšimli, proto zadání po úpravě vypadá takto: „**Vyluštěte křížovku a vysvětlete pojem z tajenky:**“

## 9. Závěr

Bakalářská práce zkoumá typy učebních úloh ve vybraných pěti učebnicích a pěti pracovních sešitech zeměpisu v tematickém celku regionální geografie Asie (s výjimkou textů věnovaných jednotlivým dílčím regionům a státům) a v tematickém celku regionální geografie Západní Asie. Tyto úlohy dále řadí do úrovní podle revidované Bloomovy taxonomie. Z této analýzy jsme zjistili, že převládajícím typem učebních úloh, který se nachází jak v učebnicích, tak v pracovních sešitech a jak v tematickém celku regionální geografie Asie (s výjimkou textů věnovaných jednotlivým dílčím regionům a státům), tak v tematickém celku regionální geografie Západní Asie je práce s mapou (zjistíte z mapy/atlasu) a otevřené otázky 1. úrovně. Tyto otázky slouží k zapamatování, jsou to otázky typu: definuj, zopakuj nebo konstatuj. Jedním z rozdílů, který vyplynul z naší analýzy mezi tematickými celky, jsou otevřené otázky 4. a 5. úrovně, které se vyskytují častěji v učebnicích a pracovních sešitech v tematickém celku regionální geografie Západní Asie než v tematickém celku regionální geografie Asie (s výjimkou textů věnovaných jednotlivým dílčím regionům a státům). Důvodem jsou časté otázky na hospodářský význam ropy a politickou situaci v oblasti jihozápadní Asie. Dále můžeme pozorovat, že v kapitole Západní Asie se častěji vyskytovaly zábavné úlohy typu: řešení rébusů, sestavování skládačky, vybarvování vlajky, scrabble nebo řešení křížovek. Naopak v tematickém celku regionální geografie Asie se mnohem více vyskytoval typ úlohy napiš/popíš, co je na obrázcích a to konkrétně sedmkrát, v kapitole Západní Asie se tento typ objevil jen v jedné učebnici. Tato analýza sloužila také jako inspirace pro tvorbu vlastních pracovních listů.

Hlavním cílem této práce bylo vytvoření souboru pěti pracovních listů pro výuku tématu regionální geografie Západní Asie na základních školách, popřípadě nižších ročnících víceletých gymnáziích. Pracovní listy v této práci byly tvořeny pro konkrétní 7. třídu na Základní škole ve Valašské Bystřici. Protože autorka této práce absolvovala náslechové i asistentské praxe na této škole, soubor pracovních listů byl otestován právě ve výuce na ZŠ ve Valašské Bystřici. Vytvořené pracovní listy tedy vyplnili žáci 7. třídy této školy po probírání tématu Západní Asie, následně byly vyplněné pracovní listy opraveny a vyhodnoceny v Tab. 5–9.

Byl vytvořen soubor pěti pracovních listů na téma Západní Asie, každý pracovní list obsahuje čtyři nebo pět cvičení a na konci každého pracovního listu je tabulka se sebehodnocením. Při vytváření pracovních listů bylo využito návodu na tvorbu pracovních listů podle Tymrákové, Jedličkové a Hradilové (2005). Učební úlohy obsažené ve vytvořených pracovních listech se řídí Bloomovou taxonomií. Náročnost úloh v pracovních listech postupuje od nejjednodušších po nejsložitější. První pracovní list se věnuje pouze oblasti Zakavkazska, tento pracovní list obsahuje pět cvičení, první cvičení tvoří velmi jednoduchá otázka, které státy se nacházejí v této oblasti, na výběr bylo ze čtyř možností, tento úkol měli všichni žáci správně. Ve druhém cvičení mají žáci spojit pojmy a vlajky, co patří k jednotlivým zemím, u tohoto cvičení bylo potřeba přeformulovat



zadání, protože žáci nevěděli, že pojmy můžou spojit i s dvěma státy. U třetího úkolu mají žáci zakroužkovat ve čtyřech tvrzeních správnou odpověď. Ve čtvrtém cvičení je úkolem vyluštit křížovku a vysvětlit pojem z tajenky a v poslední úloze odpovědět na tři otázky pomocí atlasu. Ostatní čtyři pracovní listy jsou zaměřené na státy jihozápadní Asii, což je Blízký východ, Arabský poloostrov, Irák a Írán. Každý pracovní list obsahuje alespoň jedno cvičení na práci s atlasem, například poznat státy podle obrysu, vytvořit legendu mapy, podle čísel v mapě doplnit názvy států do tabulky nebo najít v atlase na obecně zeměpisné mapě jihozápadní Asie alespoň jeden / jednu / jedno: pohoří, poušť, záliv, řeku a ostrov. Dále pracovní listy obsahují různé typy úloh jako vybírání správných odpovědí z nabídky A, B, C a D, doplňování států podle významných charakteristik, rozdělování států do skupin, doplňování textu, k obrázkům přiřazovat jejich názvy, poznat stát podle obrázků, najít v rádcích pojem, který mezi ostatní nepatří, vytvářet vhodné dvojice, vysvětlit pojmy a další.

## **10. Summary**

Bachelor thesis is devoted to investigation of the types of learning tasks in selected five textbooks and five workbooks in the thematic unit of regional geography of Asia (with the exception of texts dedicated to individual sub-regions and states) and in the thematic unit of regional geography of West Asia. An analysis was made of this, which also served as inspiration for the creation of own worksheets. The theoretical part contains information about learning tasks, presents their basic characteristics and taxonomies, the next chapter presents worksheets, their classification, meaning and creation.

The objective of the bachelor thesis was to create five worksheets on the topic of West Asia. The author of this thesis completed listening and assistant internships at the Elementary School in Valašská Bystřice, therefore the practical part of the bachelor's thesis was carried out at this school. The worksheets were therefore created for a specific 7th grade, the students filled in the worksheets after discussing the subject matter, and the author subsequently corrected and evaluated them.

## 11. Seznam použité literatury a zdrojů

### 11.1 Seznam literatury

BURDA, Roman a Jozef MEČIAR. *Zeměpis: putování po světadílech: pracovní sešit*. Brno: Nová škola, 2012. Duhová řada. ISBN 978-80-7289-436-9.

DEMEK, Jaromír a Ivan MALIŠ. *Zeměpis 7: zeměpis světadílů: pracovní sešit pro základní školy*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, akciová společnost, 2008. ISBN 978-80-7235-395-8.

DEMEK, Jaromír a Ivan MALIŠ. *Zeměpis 7: zeměpis světadílů pro základní školy*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, akciová společnost, 2008. ISBN 978-80-7235-383-5.

DVOŘÁK, Jiří, Alice KOHOUTOVÁ a Pavel TAIBR. *Zeměpis 7: učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň: Fraus, 2005. ISBN 80-7238-304-3.

HUDECOVÁ, Dagmar. *Revize Bloomovy taxonomie edukačních cílů*. In: *Pedagogika*. 2004, roč. 54, č. 3, s. 274-283. INNS 0031-3815.

KALHOUS, Zdeněk, Otto OBST a kol. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.

KOHOUTOVÁ, Alice. *Zeměpis 7: pracovní sešit pro základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň: Fraus, 2005. ISBN 80-7238-305-1.

MAREŠ, Jiří. *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál, 2013. ISBN:978-80-262-0174-8.

ŘEZNÍČKOVÁ, Dana a Tomáš MATĚJČEK. *Úlohy ve výuce geografie*. Praha: Nakladatelství P3K, 2014. ISBN 978-80-87343-46-3.

SVATOŇOVÁ, Hana. *Zeměpis 7: učebnice vytvořená v souladu s RVP ZV*. 9. aktualizované vydání. Brno: Nová škola, 2022. Duhová řada. ISBN 978-80-7600-342-2.

ŠIMON, Petr, Jana VÁCHOVÁ, Lucie MÜLLEROVÁ, Pavel TAUŠ, Iveta MARTINCOVÁ a Jana GÉRINGOVÁ. *Hravý zeměpis 7: regionální zeměpis kontinentů: pracovní sešit pro 7. ročník ZŠ a víceletá gymnázia: v souladu s RVP*. 4. vydání. Praha: Taktik, 2016. ISBN 978-80-7563-071-1.

ŠINDÝLEK, Jan, Tereza BOČANOVÁ, Eliška KUBŮ a Michal STANĚK. *Hravý zeměpis 7: regionální zeměpis kontinentů: učebnice pro 7. ročník ZŠ a víceletá gymnázia: v souladu s RVP*. Praha: Taktik, 2017. ISBN 978-80-7563-072-8.

TYMRÁKOVÁ, Iva, Helena JEDLIČKOVÁ a Lenka HRADILOVÁ. *Pracovní list a tvorba pracovního listu pro přírodovědné vzdělávání*. In *Metodologické aspekty a výskum v oblasti didaktik přírodovědných polnohospodářských a příbuzných oborů*. Nitra,; *Přírodovědec* č. 171: *Přírodovědec* č. 171, 2005. s. 104 - 110. ISBN 80-8050-848- 8.

VOŽENÍLEK, Vít, Miloš FŇUKAL a Marta MAHROVÁ. *Zeměpis 3: zeměpis oceánů a světadílů (2): s komentářem pro učitele: Amerika, Asie, Evropa*. Olomouc: Prodos, 2001. ISBN 80-7230-105-5.

VOŽENÍLEK, Vít a Miloš FŇUKAL. *Zeměpis 3: zeměpis světadílů (2): pracovní sešit: Amerika, Asie, Evropa*. Olomouc: Prodos, 2001. ISBN 80-7230-107-1.

## 11.2 Seznam zdrojů obrázků v pracovních listech

### Pracovní list č. 1:

Vlajka Arménie: *Wikipedie: Arménská vlajka* [online]. [cit. 2024-03-10]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Arm%C3%A9nsk%C3%A1\\_vlajka](https://cs.wikipedia.org/wiki/Arm%C3%A9nsk%C3%A1_vlajka)

Vlajka Ázerbájdžánu: *Wikipedie: Ázerbájdžán* [online]. [cit. 2024-03-10]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%81zerb%C3%A1jd%C5%BE%C3%A1n>

Vlajka Gruzie: *VLAJKY.eu: Gruzie* [online]. [cit. 2024-03-10]. Dostupné z: <https://www.vlajky.eu/vlajka-Gruzie/>

### Pracovní list č. 2:

Obrysová mapa Jemenu: *Supercoloring.com: Map of Yemen* [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: <https://www.supercoloring.com/cs/omalovanky/obrysova-mapa-jemenu>

Obrysová mapa Jordánska: *Supercoloring.com: Map of Jordan* [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: <https://www.supercoloring.com/cs/omalovanky/obrysova-mapa-jordanska>

Obrysová mapa Spojených arabských emirátů: *Vectorstock.com: United arab emirates* [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/united-arab-emirates-map-of-black-contour-vector-15548107>

Obrysová mapa Turecka: *Vecteezy.com: Turkey map* [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: <https://pt.vecteezy.com/arte-vetorial/3087819-esboco-simples-mapa-da-turquia>

### Pracovní list č. 3:

Mapa Jihozápadní Asie: *d-maps.com: South-West Asia* [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: [https://d-maps.com/carte.php?num\\_car=16252&lang=en](https://d-maps.com/carte.php?num_car=16252&lang=en)

Mešita Hagia Sofia: *Wikipedie: Hagia Sofia* [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/Hagia\\_Sophia](https://en.wikipedia.org/wiki/Hagia_Sophia)

Skalní dóm: *Wikipedie: Skalní Dóm* [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Skaln%C3%AD\\_d%C3%B3m](https://cs.wikipedia.org/wiki/Skaln%C3%AD_d%C3%B3m)

Skalní město Petra: *Wikipedie: Petra (město)* [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Petra\\_%28m%C4%9Bsto%29#](https://cs.wikipedia.org/wiki/Petra_%28m%C4%9Bsto%29#)

Zed' nářků: *Wikipedie: Zed' nářků* [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Ze%C4%8F\\_n%C3%A1%C5%99k%C5%AF#](https://cs.wikipedia.org/wiki/Ze%C4%8F_n%C3%A1%C5%99k%C5%AF#)

### Pracovní list č. 4:

Arab na velbloudovi: *Blog.blue-style.cz: Dubaj* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://blog.blue-style.cz/destinacni-kniha/dubaj/>

Burj Khalifa: *Burjkhalifa.ae: Burj Khalifa* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.burjkhalifa.ae/en/the-tower/gallery/>

Mešita šejka Zayeda: *timeoutabudhabi.com: Abu Dhabi* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.timeoutabudhabi.com/things-to-do/sheikh-zayed-grand-mosque>

Vlajka Iráku: *Wikipedie: Irácká vlajka* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Ir%C3%A1ck%C3%A1\\_vlajka](https://cs.wikipedia.org/wiki/Ir%C3%A1ck%C3%A1_vlajka)

Vlajka Izraele: *VLAJKY.eu: Izrael* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.vlajky.eu/vlajicka-Izrael/>

Vlajka Kataru: *VLAJKY.eu: Katar* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.vlajky.eu/vlajka-Katar/>

Vlajka Ománu: *Wikipedie: Ománská vlajka* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Om%C3%A1nsk%C3%A1\\_vlajka#](https://cs.wikipedia.org/wiki/Om%C3%A1nsk%C3%A1_vlajka#)

Vlajka Spojených arabských emirátů: *VLAJKY.eu: Spojené arabské emiráty* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.vlajky.eu/vlajka-Spojen%C3%A9-arabsk%C3%A9-emir%C3%A1ty/>

Vlajka Turecka: *VLAJKY.eu: Turecko* [online]. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.vlajky.eu/vlajka-Turecko/>

## **Přílohy**

Příloha č. 1: Pracovní list č. 1

Příloha č. 2: Pracovní list č. 2

Příloha č. 3: Pracovní list č. 3

Příloha č. 4: Pracovní list č. 4

Příloha č. 5: Pracovní list č. 5

Příloha č. 6: Soubor ukázek vybraných vyplněných pracovních listů

## Pracovní list č. 1

Vypracuj s použitím atlasu:

1. Které tři státy se nacházejí v oblasti Zakavkazska:

- A)** Arménie, Gruzie a Turecko  
**B)** Arménie, Ázerbájdžán a Gruzie  
**C)** Arménie, Írán a Turecko  
**D)** Ázerbájdžán, Gruzie a Írán

2. Uvedené státy spojte s jejich vlajkou a s pojmy, které s nimi souvisí (pojmy mohou být spojeny i s dvěma státy):

islám

Arménie

Černé moře

Ázerbájdžán

křesťanství

ropa a zemní plyn

vinná réva

Gruzie

Kaspické moře

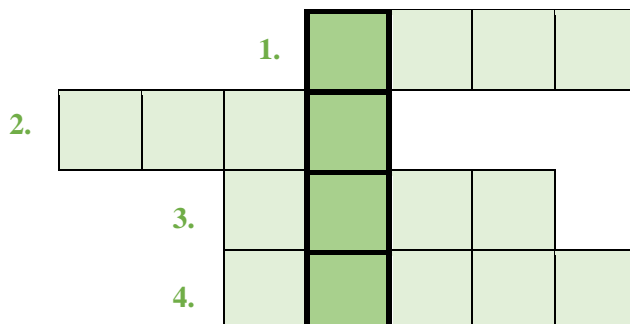
Jerevan

3. Zakroužkuj správnou odpověď:

- 1) Nejvyšší hora Kavkazu se nazývá **Elbrus** / **Kazbek**.
- 2) Arménie a Ázerbájdžán vedou dlouholetý spor o území **Abcházie** / **Náhorní Karabach**.
- 3) **Tbilisi** / **Baku** je hlavním městem Gruzie.
- 4) Ázerbájdžán a Gruzie sousedí na severu se státem **Turecko** / **Rusko**.

**4. Vyluštěte křížovku a vysvětlete pojem z tajenky:**

1. Která barva převažuje na gruzínské vlajce:
2. Surovina těžící se v Kaspickém moři:
3. V oblasti Zakavkazska se chovají především ovce a:
4. Který stát má značný vliv na oblast Zakavkazska:



**TAJENKA:** .....

**5. Odpovězte na otázky:**

**A)** Mezi kterými moři se rozkládá Zakavkazsko?

.....

**B)** S jakými státy sousedí Arménie?

.....

**C)** V které zemi je hlavním náboženstvím islám?

.....

**SEBEHODNOCENÍ: vyplňte tabulku**

					
	<b>ano</b>	<b>spíše ano</b>	<b>spíše ne</b>	<b>ne</b>	<b>nevím</b>
Byly pro mě úkoly jednoduché?					
Bavily mě úkoly?					
Zlepšil/a jsem se?					

## Pracovní list č. 2

Vypracuj s použitím atlasu:

1. Napiš stát, kterému patří daný obrys:



2. Vyber správnou možnost:

1. Který stát se nenachází na Arabském poloostrově?

- A) Omán  B) Kuvajt  C) Írán  D) Spojené arabské emiráty

2. Který jihozápadní stát je rozlohou nejmenší?

- A) Bahrajn  B) Izrael  C) Jordánsko  D) Katar

3. Který stát je omýván Rudým mořem?

- A) Irák  B) Sýrie  C) Saúdská Arábie  D) Omán

4. Který stát zasahuje malou částí do Evropy?

- A) Kuvajt  B) Libanon  C) Izrael  D) Turecko

3. Označ správná a chybná tvrzení:

Tvrzení	ANO	NE
Celá oblast jihozápadní Asie je tektonicky aktivní.		
Hlavní město Turecka je Istanbul.		
Saúdská Arábie je největší a nejchudší země jihozápadní Asie.		
Izrael většinu nerostných surovin včetně ropy musí dovážet.		
Irák byl dříve označován jako Persie.		
Převážná část obyvatel jihozápadní Asie vyznává náboženství islám.		

Chybná tvrzení opravte:

.....

.....

.....

.....



**4. Doplň do tabulky názvy států podle významných charakteristik:**

Stát	Významné charakteristiky
	islám, Mekka, největší země JZ Asie, těžba ropy
	Židé, Zed' nářků, brusírny diamantů
	hornatá země, ropa, koberce, Persie, islám

**5. Rozděl státy do skupin (některé mohou být i ve více skupinách):**

Turecko, Írán, Irák, Libanon, Izrael, Jordánsko, Sýrie, Kuvajt, Bahrajn, Katar, Saúdská Arábie, Omán, Jemen, Spojené arabské emiráty

1. Státy těžící ropu	2. Vnitrozemské státy	3. Státy na pobřeží Středozemního moře
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

**SEBEHODNOCENÍ: vyplňte tabulku**

					
	ano	spíše ano	spíše ne	ne	nevím
Byly pro mě úkoly jednoduché?					
Bavily mě úkoly?					
Zlepšil/a jsem se?					

## Pracovní list č. 3

Vypracuj s použitím atlasu:

### 1. Pracuj s atlasem

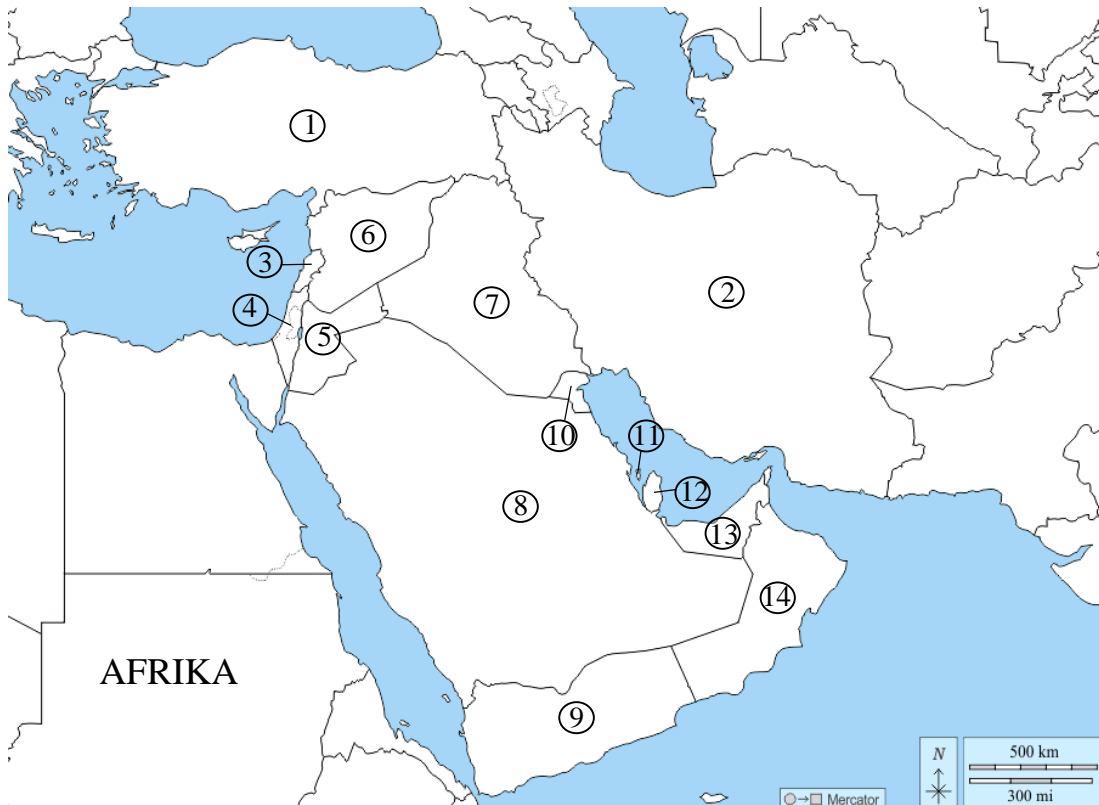
a) Vytvoř si vlastní legendu:

Blízký východ

Irák

státy Arabského poloostrova

Írán



b) Podle čísel v mapě doplň do tabulky názvy států:

na mapě	Název státu	na mapě	Název státu
1		8	
2		9	
3		10	
4		11	
5		12	
6		13	
7		14	

**2. Doplň text:**

Jihozápadní Asii vymezuje na severozápadě ..... a ..... moře, na jihozápadě ..... moře, na jihu ..... oceán a na severu ..... moře. Téměř polovinu plochy regionu vyplňuje ....., je největším poloostrovem Země. Druhým největším poloostrovem regionu je ..... Mezi Středozemním a Rudým mořem leží ..... Nejvýznamnější nížinou je ....., kterou protékají řeky ..... a ....., ústící do Perského zálivu.

*(Rudé m., Eufrat, poloostrov Malá Asie, Černé m., Mezopotamská nížina, Arabský poloostrov, Tigris, Středozemní m., Indický o., Sinajský poloostrov, Kaspické m.)*

**3. K obrázkům přiřaď jejich názvy:**

1. Zed' nářků    2. mešita Hagia Sofia    3. skalní město Petra    4. Skalní dóm



**4. Podtrhni správnou odpověď:**

- A)** Většina obyvatel jihozápadní Asie vyznává **křesťanství / islám**.
- B)** Oblast Perského zálivu je hlavním světovým nalezištěm **ropy a zemního plynu / uhlí**.
- C)** Jihozápadní Asie má **nedostatek / dostatek** srážek.

**SEBEHODNOCENÍ: vyplňte tabulku**

	ano	spíše ano	spíše ne	ne	nevím
Byly pro mě úkoly jednoduché?					
Bavily mě úkoly?					
Zlepšil/a jsem se?					

## Pracovní list č. 4

Vypracuj s použitím atlasu:

1. Urči stát podle těchto obrázků:



**DOPLŇ STÁT:**

2. V atlase vyhledej na obecně zeměpisné mapě jihozápadní Asie alespoň jeden / jednu / jedno:

- 1) Pohoří: \_\_\_\_\_
- 2) Poušť: \_\_\_\_\_
- 3) Záliv: \_\_\_\_\_
- 4) Řeku: \_\_\_\_\_
- 5) Ostrov: \_\_\_\_\_

3. Do vět doplň chybějící slova:

- Pro Arabský poloostrov jsou typické    **Á**   , místa kde v poušti vyvěrá podzemní voda na povrch.
- Na území starověké Mezopotámie dnes najdeme státy    **Ý**    **I**    a    **K**.
- V jihozápadní Asii se zrodila tři světová náboženství:    **U**    **S**,    **Ř**    **T**    a    **L**   .
- Nejpočetnější skupinou obyvatelstva JZ Asie jsou    **R**    **É**.
- V jihozápadní Asii je jediným židovským státem    **R**   .
- Všechny státy v oblasti Perského zálivu těží    **P**   .

**4. Najdi v řádcích pojem, který mezi ostatní nepatří:**

- a) Katar – Bahrajn – ropa – Kuvajt – Libanon
- b) Ankara – Mrtvé moře – Jeruzalém – Chrámová hora
- c) islám – Írán – Saúdská Arábie – křesťanství – Sýrie
- d) Libanon – Irák – Damašek – Omán – Saúdská Arábie

**5. Dopln názvy států dle vlajek a vysvětli pojem z tajenky:**

The crossword puzzle grid consists of 5 numbered squares. The corresponding flags are: 1. Oman, 2. Israel, 3. Iraq, 4. Turkey, 5. Qatar.

**Tajenka:**

**Vysvětlení:**

**SEBEHODNOCENÍ: vyplňte tabulku**

	ano	spíše ano	spíše ne	ne	nevím
Byly pro mě úkoly jednoduché?					
Bavily mě úkoly?					
Zlepšil/a jsem se?					

## Pracovní list č. 5

Vypracuj s použitím atlasu:

### 1. Přiřaď číslce států k hlavním městům:

1. Turecko	<input type="checkbox"/>	Damašek
2. Izrael	<input type="checkbox"/>	Abú Dhabí
3. Írán	<input type="checkbox"/>	Ankara
4. Omán	<input type="checkbox"/>	Bagdád
5. Irák	<input type="checkbox"/>	Jeruzalém
6. Sýrie	<input type="checkbox"/>	Maskat
7. Spojené arabské emiráty	<input type="checkbox"/>	Teherán

### 2. Zakroužkuj pravdivá tvrzení o jihozápadní Asii:

- a) Oblast má suché subtropické a tropické podnebí a nedostatek srážek.
- b) Převážná část obyvatel vyznává křesťanství.
- c) Region má největší zásoby ropy na světě.
- d) Lidé žijí zejména v horách a v podhůří.
- e) Tato oblast je politicky nestabilní a probíhají zde konflikty.

### 3. Utvořte vhodné dvojice:

Mrtvé moře	Arabský poloostrov
pouště	Írán
koberce	Jeruzalém
hora Ararat	Izrael a Jordánsko
křesťanství	Západní břeh Jordánu
město Betlém	Turecko

#### 4. Vysvětlete pojmy:

Kurdové .....

.....

mešita .....

.....

#### 5. S pomocí osmisměrky doplň věty:

1) Obyvatelstvo jihozápadní Asie tvoří především \_\_\_\_\_, \_\_\_\_\_, \_\_\_\_\_ a \_\_\_\_\_.

2) Na území současné JZ Asie se nacházely starověké civilizace \_\_\_\_\_ a \_\_\_\_\_.

3) Posvátnou knihou islámu je \_\_\_\_\_.

4) Nejznámějším emirátem Spojených arabských emirátů, ve kterém se nachází nejvyšší budova světa je \_\_\_\_\_.

5) Dvě hlavní větve islámu jsou \_\_\_\_\_ a \_\_\_\_\_.

6) Zkratka organizace zemí vyvážející ropu je \_\_\_\_\_.

E	A	N	U	W	Š	Í	I	T	É	P
Ž	I	D	É	G	T	A	M	O	V	E
L	F	M	R	E	N	K	L	I	M	R
E	B	M	Á	N	Á	T	A	U	H	Š
I	C	R	U	T	R	O	R	L	J	A
S	E	I	C	E	O	V	A	A	B	N
R	H	D	Q	P	K	P	B	D	Q	É
E	G	B	E	W	I	U	O	R	U	W
P	A	C	Z	Y	D	Y	V	Z	D	A
E	S	U	N	N	I	T	É	T	E	O
R	U	H	P	A	C	V	Z	J	I	M

#### SEBEHODNOCENÍ: vyplňte tabulku

					
	ano	spíše ano	spíše ne	ne	nevím
Byly pro mě úkoly jednoduché?					
Bavily mě úkoly?					
Zlepšil/a jsem se?					



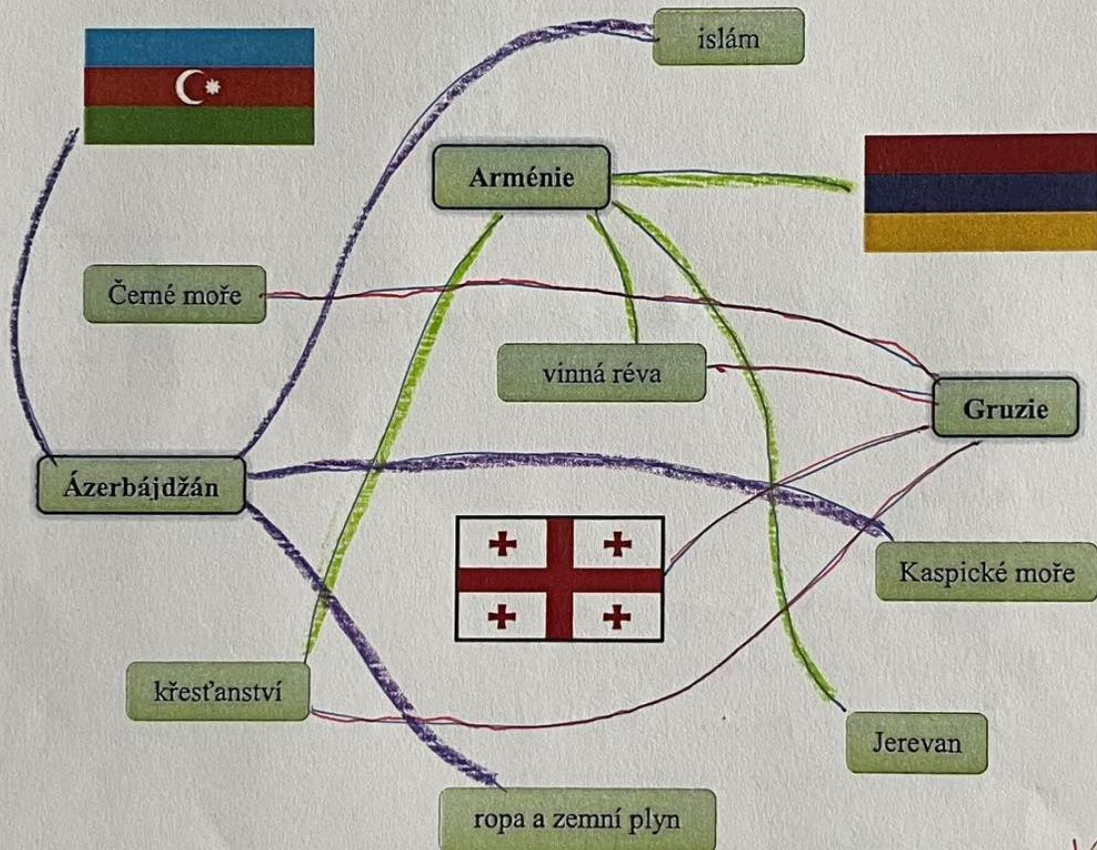
Pracovní list č. 1

Vypracuj s použitím atlasu:

1. Které tři státy se nacházejí v oblasti Zakavkazska:

- A) Arménie, Gruzie a Turecko                       B) Arménie, Ázerbájdžán a Gruzie  
 C) Arménie, Írán a Turecko                       D) Ázerbájdžán, Gruzie a Írán

2. Uvedené státy spojte s jejich vlajkou a s pojmy, které s nimi souvisí:



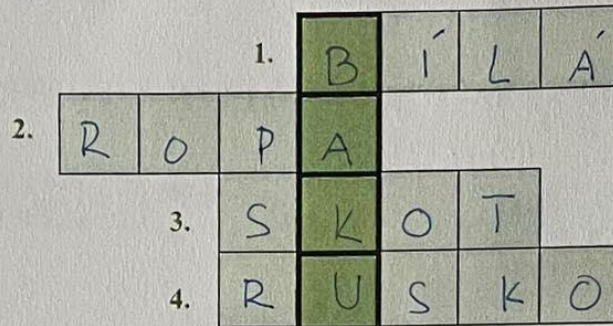
3. Zakroužkuj správnou odpověď:

- 1) Nejvyšší hora Kavkazu se nazývá Elbrus / Kazbek.  
 2) Arménie a Ázerbájdžán vedou dlouholetý spor o území Abcházie / Náhorní Karabach.  
 3) Tbilisi / Baku je hlavním městem Gruzie.  
 4) Ázerbájdžán a Gruzie sousedí na severu se státem Turecko / Rusko.



4. Vyluštěte křížovku a vysvětlete pojem z tajenky:

1. Která barva převažuje na gruzínské vlajce:
2. Surovina těžící se v Kaspickém moři:
3. V oblasti Zakavkazska se chovají především ovce a:
4. Který stát má značný vliv na oblast Zakavkazska:



TAJENKA: Baku - hl. m. Azerbájdžánu

5. Odpovězte na otázky:

**A)** Mezi kterými moři se rozkládá Zakavkazsko?

Kaspickým a Černým mořem






**B)** S jakými státy sousedí Arménie?

Turechem, Gruzii, Azerbájdžánem a Íránem

**C)** V které zemi je hlavním náboženstvím islám?

Azerbájdžán

SEBEHODNOCENÍ: vyplňte tabulku

					
	ano	spíše ano	spíše ne	ne	nevím
Byly pro mě úkoly jednoduché?	✗				
Bavily mě úkoly?		✗			
Zlepšil/a jsem se?		✗			

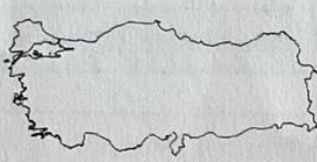


Simon Štíhl

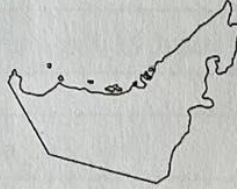
## Pracovní list č. 2

Vypracuj s použitím atlasu:

1. Napiš stát, kterému patří daný obrys:



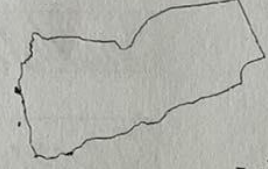
Turecko



S. A. E



Jordánsko



Jemen

2. Vyber správnou možnost:

1. Který stát se nenachází na Arabském poloostrově?

A) Omán  B) Kuvajt  C) Írán  D) Spojené arabské emiráty

2. Který jihozápadní stát je rozlohou nejmenší?

A) Bahrajn  B) Izrael  C) Jordánsko  D) Katar

3. Který stát je omýván Rudým mořem?

A) Irák  B) Sýrie  C) Saúdská Arábie  D) Omán

4. Který stát zasahuje malou částí do Evropy?

A) Kuvajt  B) Libanon  C) Izrael  D) Turecko

3. Označ správná a chybná tvrzení:

Tvrzení	ANO	NE
Celá oblast jihozápadní Asie je tektonicky aktivní.	X	X
Hlavní město Turecka je Istanbul.		X
Saúdská Arábie je největší a nejchudší zemí jihozápadní Asie.		X
Izrael většinu nerostných surovin včetně ropy musí dovážet.	X	
Irák byl dříve označován jako Persie.		X
Převážná část obyvatel jihozápadní Asie vyznává náboženství islám.	X	

Chybná tvrzení opravte:

Hl. město Turecka Ankara  
Saúdská arábie Největ. a  
nejbohatším  
Írán byl dříve označován jako Persie



4. Doplni do tabulky názvy států podle významných charakteristik:






Stát	Významné charakteristiky
Saúdská arábie	islám, Mekka, největší země JZ Asie, těžba ropy
izrael	Židé, Zeď nářků, brusírny diamantů
irán	hornatá země, ropa, koberce, Persie, islám

5. Rozděli státy do skupin (některé mohou být i ve více skupinách):

Turecko, Írán, Irák, Libanon, Izrael, Jordánsko, Sýrie, Kuvajt, Bahrajn, Katar, Saúdská Arábie, Omán, Jemen, Spojené arabské emiráty

1. Státy těžící ropu	2. Vnitrozemské státy	3. Státy na pobřeží Středozemního moře
Kuvajt	<del>Jordánsko</del>	Írák
Bahrajn		Libanon
Katar		Izrael
Saúdská arábie		Sýrie
Omán		
S.A.E		
irán		
iráq		

SEBEHODNOCENÍ: vyplňte tabulku

					
	ano	spíše ano	spíše ne	ne	nevím
Byly pro mě úkoly jednoduché?		✓			
Bavily mě úkoly?	✓				
Zlepšil/a jsem se?	✓				

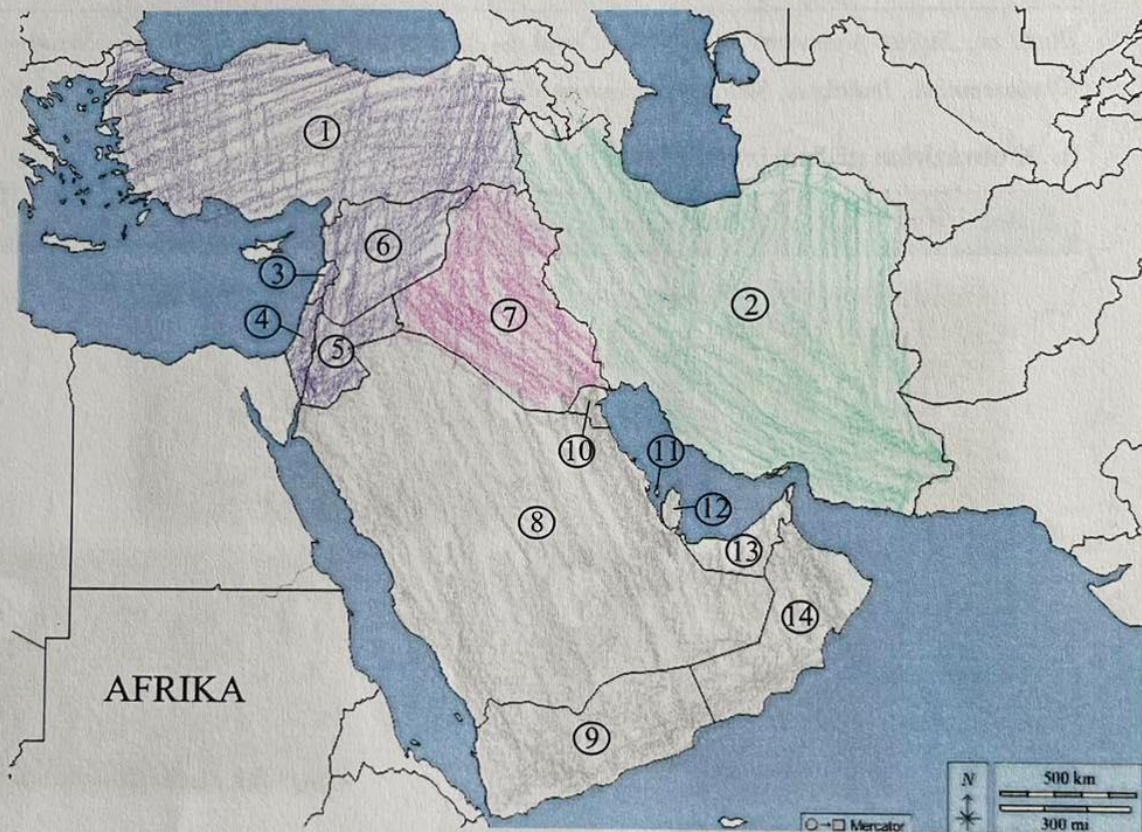
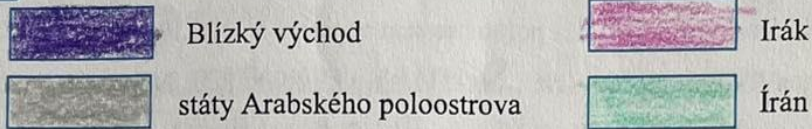


## Pracovní list č. 3

Vypracuj s použitím atlasu:

## 1. Pracuj s atlasem

a) Vytvoř si vlastní legendu:



b) Podle čísel v mapě doplň do tabulky názvy států:

na mapě	Název státu	na mapě	Název státu
1	Turecko	8	Saudská Arábie
2	Írán	9	Jemen
3	Libanon	10	Kuvajt
4	Israel	11	Bahrajn
5	Jordánsko	12	Katar
6	Syrie	13	Spojene' Arabske' <del>EMR</del> emiráty
7	Irák	14	Oman



2. Doplň text:

Jihozápadní Asii vymezuje na severozápadě ... středozemní m. a ... Černé ... moře, na jihozápadě ... Rudé ... moře, na jihu ... Indický ... oceán a na severu ... kaspické ... moře. Téměř polovinu plochy regionu vyplňuje ... Arabský poloostrov ..., je největším poloostrovem Země. Druhým největším poloostrovem regionu je ... Malá Asie ... Mezi Středozemním a Rudým mořem leží ... Sinajský poloostrov ... Nejvýznamnější nížinou je ... Mezopotamská nížina ..., kterou protékají řeky ... Eufrát a Tigris ..., ústící do Perského zálivu.

(Rudé m., Eufrát, poloostrov Malá Asie, Černé m., Mezopotamská nížina, Arabský poloostrov, Tigris, Středozemní m., Indický o., Sinajský poloostrov, Kaspické m.)

3. K obrázkům přiřaď jejich názvy:

1. Zed' nářků 2. mešita Hagia Sofia 3. skalní město Petra 4. Skalní dóm



4. Podtrhni správnou odpověď:

- A) Většina obyvatel jihozápadní Asie vyznává křesťanství / islám. ✓  
 B) Oblast Perského zálivu je hlavním světovým nalezištěm ropy a zemního plynu / uhlí. ✓  
 C) Jihozápadní Asie má nedostatek / dostatek srážek. ✓

SEBEHODNOCENÍ: vyplňte tabulku

	ano	spíše ano	spíše ne	ne	nevím
Byly pro mě úkoly jednoduché?		✗			
Bavily mě úkoly?		✗			
Zlepšil/a jsem se?					✗



Pracovní list č. 4

Vypracuj s použitím atlasu:

1. Urči stát podle těchto obrázků:



DOPLŇ STÁT:

*Spojené Arabské Emiráty ✓*

2. V atlase vyhledej na obecně zeměpisné mapě jihozápadní Asie alespoň jeden / jednu / jedno:

- 1) Pohoří: *Zagros*
- 2) Poušť: *Nafúd* ✓
- 3) Záliv: *Perský* ✓
- 4) Řeku: *Tigris* ✓
- 5) Ostrov: *Kypr* ✓

3. Do vět doplň chybějící slova:


- Pro Arabský poloostrov jsou typické OÁZISY, místa kde v poušti vyvěrá podzemní voda na povrch. ✓
- Na území starověké Mezopotámie dnes najdeme státy SÝRIE a IRÁK. ✓
- V jihozápadní Asii se zrodila tři světová náboženství: JUDAISMUS, KŘESŤANSTVÍ a ISLÁM. ✓
- Nejpočetnější skupinou obyvatelstva JZ Asie jsou ARABOVÉ. ✓
- V jihozápadní Asii je jediným židovským státem IZRAEL. ✓
- Všechny státy v oblasti Perského zálivu těží ROPU. ✓




4. Najdi v řádcích pojem, který mezi ostatní nepatří:

- a) Katar – Bahrajn – ropa – Kuvajt – Libanon ✓
- b) Ankara – Mrtvé moře – Jeruzalém – Chrámová hora ✓
- c) islám – Írán – Saúdská Arábie – křesťanství – Sýrie ✓
- d) Libanon – Irák – Damašek – Omán – Saúdská Arábie ✓


5. Doplň názvy států dle vlajek a vysvětli pojem z tajenky:




1.




2.



3.



4.



5.

1. O M A N

2. J E R A E L

3. J R A K






4. T U R E C K O

5. K A T A R

Tajenka: *Mekka*

Vysvětlení: *posvátné místo islámu*

SEBEHODNOCENÍ: vyplňte tabulku

					
	ano	spíše ano	spíše ne	ne	nevím
Byly pro mě úkoly jednoduché?	✓				
Bavily mě úkoly?	✓				
Zlepšil/a jsem se?	✓				



Pracovní list č. 5

Vypracuj s použitím atlasu:

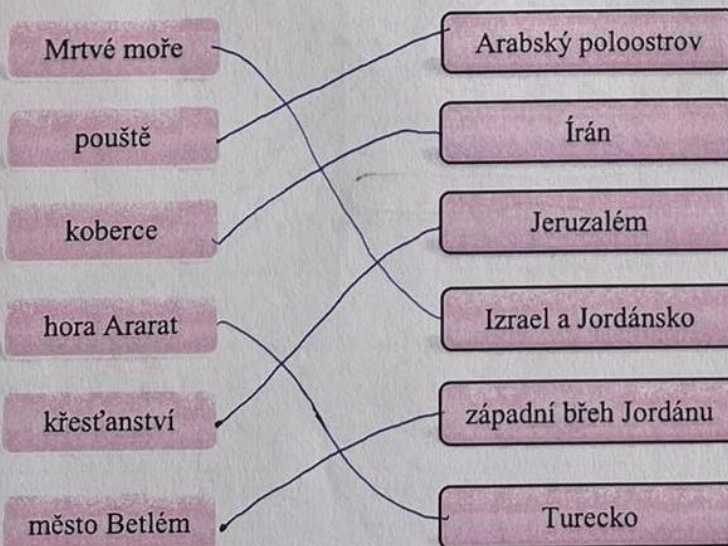
1. Přiřaď číslíce států k hlavním městům:

- |                            |             |
|----------------------------|-------------|
| 1. Turecko                 | 6 Damašek   |
| 2. Izrael                  | 7 Abú Dhabí |
| 3. Írán                    | 1 Ankara    |
| 4. Omán                    | 5 Bagdád    |
| 5. Irák                    | 2 Jeruzalém |
| 6. Sýrie                   | 4 Maskat    |
| 7. Spojené arabské emiráty | 3 Teherán   |

2. Zakroužkuj pravdivá tvrzení o jihozápadní Asii:

- a) Oblast má suché subtropické a tropické podnebí a nedostatek srážek.
- b) Převážná část obyvatel vyznává křesťanství.
- c) Region má největší zásoby ropy na světě.
- d) Lidé žijí zejména v horách a v podhůří.
- e) Tato oblast je politicky nestabilní a probíhají zde konflikty.

3. Utvořte vhodné dvojice:





4. Vysvětlete pojmy:

Kurdové ... národ, který nemá svůj stát.....  
 - je v Turecku, Iráku, Iránu






mešita - místo kde se chodí modlit muslimové

5. S pomocí osmisměrky doplň věty:

- 1) Obyvatelstvo jihozápadní Asie tvoří především A r a b o v é, T u r c i, Ž i d é a P e r s a n é.
- 2) Na území současné JZ Asie se nacházely starověké civilizace P e r s i e a M e z o p o t a m i e.
- 3) Posvátnou knihou islámu je k o r á n.
- 4) Nejznámějším emirátem Spojených arabských emirátů, ve kterém se nachází nejvyšší budova světa je D u b a j.
- 5) Dvě hlavní větve islámu jsou S u n n i t é a Š i i t é.
- 6) Zkratka organizace zemí vyvážející ropu je O P E C.

E	A	N	U	W	Š	Í	I	T	É	P
Ž	I	D	É	G	T	A	M	O	V	E
L	F	M	R	E	N	K	L	I	M	R
E	B	M	Á	N	Á	T	A	U	H	Š
I	C	R	Ú	T	R	O	R	L	J	A
S	E	I	C	E	O	V	A	A	B	N
R	H	D	Q	P	K	P	B	D	Q	É
E	G	B	E	W	I	U	O	R	U	W
P	A	C	Z	Y	D	Y	V	Z	D	A
E	S	U	N	N	I	T	É	T	E	O
R	U	H	P	A	C	V	Z	J	I	M

SEBEHODNOCENÍ: vyplňte tabulku

					
	ano	spíše ano	spíše ne	ne	nevím
Byly pro mě úkoly jednoduché?		X			
Bavily mě úkoly?		X			
Zlepšil/a jsem se?	X				